

SVERIGES EKONOMI

Statistiskt perspektiv

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Ur innehållet:

Dämpad uppgång efter starka kvartal sid 3

Sveriges ekonomi fortsatte att växa första kvartalet, men BNP-tillväxten dämpades något efter den starka uppgångsfasen under 2015. Tillväxten drevs, liksom tidigare, främst av ökad hushållskonsumtionen och bygginvesteringar, medan en kraftigt minskad tjänsteexport drog ned bidraget från utrikeshandeln.

Ny statistik om nationalförmögenheten sid 16

Nationalräkenskaperna publicerade i maj ny statistik om nationalförmögenheten. De nya uppgifterna bidrar bland annat till en mer fullständig bild av hushållens ekonomi. Vid sidan av de finansiella tillgångarna tillkommer nu även reala tillgångar, såsom småhus och mark, i hushållens balansräkning.

Sänkt risknivå i hushållens sparande sid 20

Hushållens sparande har blivit mer inriktat mot lågrisk-sparande än det var för tjugo år sedan. Framför allt har sparandet på bankkonton ökat kraftigt den senaste tioårsperioden. Samtidigt har intresset för sparande med hög risk såsom i aktier varit svalare sedan millennieskiftet.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Internationell utblick.....	4
Export och import	5
Hushållens konsumtion	8
Investeringar	10
Näringsliv	12
Arbetsmarknad	14
Tidigare fördjupningsartiklar	27

Fördjupningsartiklar

Nationalförmögenheten ger en bättre bild av hushållens tillgångar.....	16
Sänkt risknivå i hushållens sparande	20
Ny dokumentation av nationalräkenskaperna	23

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se/scb-indikatorer/

Sammanfattning

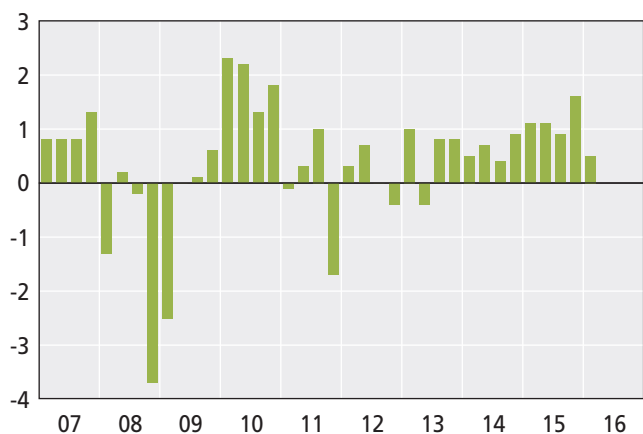
Dämpad uppgång efter starka kvartal

Sveriges ekonomi fortsatte att växa första kvartalet, men BNP-tillväxten dämpades något efter den starka uppgångsfasen under 2015. Tillväxten drevs, liksom tidigare, främst av ökad hushållskonsumtion och bygginvesteringar, medan en kraftigt minskad tjänsteexport drog ned bidraget från utrikeshandeln.

BNP steg med 0,5 procent första kvartalet, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Det är en något lägre tillväxt än under 2015, men är i linje med hur svensk ekonomi i genomsnitt har utvecklats under den senaste femårsperioden efter återhämtningen från finanskrisen. Drivkraften i ekonomin var en stark inhemsk efterfrågan, där främst hushållskonsumtionen och bygginvesteringarna bidrog positivt. I motsats till föregående kvartal var dock bidraget från utrikeshandeln starkt negativt, då exporten drogs ner av en kraftigt minskad tjänsteexport.

Bruttonationalprodukten (BNP)

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Den globala tillväxten fortsatte att klättra uppåt med små steg. BNP-tillväxten i EU, Sveriges största exportmarknad, fortsatte långsamt uppåt efter ungefär samma tillväxtbana som under de senaste tre åren. Samtidigt mattades tillväxten betydligt i USA och osäkerheterna om de ekonomiska utsikterna i Norge kvarstår.

Sveriges export minskade under första kvartalet. Nedgången förklaras av att tjänsteexporten sjönk kraftigt efter flera år med stark tillväxt. Produktgrupper som tidigare har drivit tjänsteexporten vände nedåt. Varuexporten fortsatte dock att stiga, men i lägre takt än under andra halvåret 2015. Det berodde bland annat på att uppgången för exporten av investeringsvaror dämpades.

Hushållens konsumtionsutgifter steg relativt kraftigt första kvartalet och var en viktig faktor bakom BNP-tillväxten. Nästan halva uppgången bestod dock av ökad boendekostnad. Hushållen la även mer pengar på nöjesrelaterade utgifter såsom fritid och kultur samt hotell- och restaurangbesök.

De fasta bruttoinvesteringarna har ökat stadigt de tre senaste åren. Den starka trenden höll i sig första kvartalet då investeringarna återigen främst hölls uppe av bygginvesteringarna. En nedgång för investeringar i immateriella tillgångar dämpade uppgången.

Efter en mycket stark uppgång fjärde kvartalet växte produktionen inom näringslivet något långsammare första kvartalet. Industriproduktionen minskade svagt medan såväl bygg- som tjänsteproduktionen fortsatte att växa, dock i lägre takt än under fjolåret.

Stora delar av arbetsmarknaden visar på ljusnande tendenser. Den relativa arbetslösheten var visserligen oförändrad första kvartalet, men antalet arbetade timmar ökade snabbare än på över ett år. Samtidigt steg sysselsättningsgraden som är tillbaka på förkrisnivåer.

Detta nummer av Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv innehåller även tre fördjupningsartiklar. I den första beskrivs hur nya uppgifter om Nationalförmögenheten ger en mer komplett bild av hushållens tillgångar. I andra artikeln analyseras hur hushållens sparande har förändrats under de senaste 20 åren. Den tredje artikeln redogör för dokumentation av Nationalräkenskaperna som ger inblick i hur BNP och BNI sammanställs.

Internationell utblick

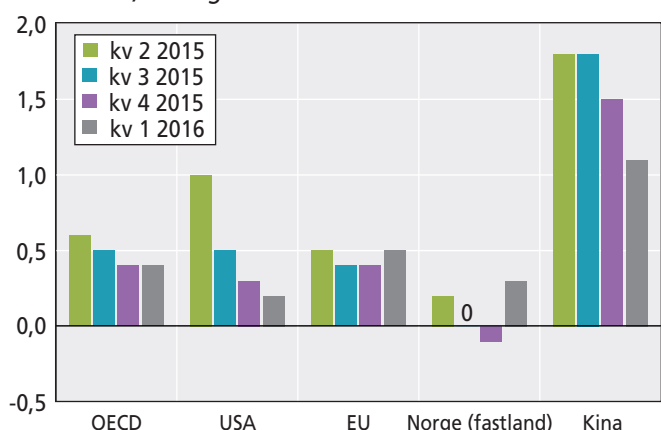
Måttlig tillväxt i omvärlden

Den globala tillväxten fortsatte att klättra uppåt med små steg första kvartalet. BNP-tillväxten i EU, Sveriges största exportmarknad, ökade svagt efter ungefär samma tillväxtbana som under de senaste tre åren. Samtidigt mattades tillväxten betydligt i USA, medan BNP-uppgången i Kina första kvartalet var den lägsta på flera år.

Den relativt svala globala konjunkturen höll i sig första kvartalet. OECD-ländernas samlade tillväxt steg i måttlig takt. Uppgången på 0,4 procent från fjärde till första kvartalet, var i linje med utvecklingen under slutet av 2015 och speglar att BNP-tillväxten bland de stora industriländerna ännu inte tagit någon större fart. Det har främst varit en stark inhemsk efterfrågan som varit drivkraft för utvecklingen i Sverige under de senaste åren, men den svenska ekonomin är med en betydande utrikeshandel i hög grad också beroende av hur efterfrågan från omvärlden utvecklas.

BNP-tillväxt

Procentuell förändring från föregående kvartal, säsongrensade värden

Källa: OECD

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Europa sakta uppåt

BNP-tillväxten i EU ökade med 0,5 procent under första kvartalet i säsongrensade tal. Det var marginellt snabbare än de två föregående kvartalen men tillväxten för Sveriges största exportmarknad har, trots att låga energipriser och en expansiv penningpolitik gynnar förutsättningarna, fortfarande inte tagit någon större fart. En ljuspunkt första kvartalet var dock att både Tyskland och Frankrike uppvisade en bättre tillväxt än tidigare och den snabba återhämtningen i Spanien behöll farten.

Den tyska ekonomin steg med den snabbaste takten på två år. En ökning av de fasta bruttoinvesteringarna låg bakom uppgången men även exporten tog ny fart efter nedgången fjärde kvartalet. Tyskland drivs dock för närvarande, liksom Sverige, av en stark inhemsk efterfrågan och eftersom importen ökade ännu kraftigare än exporten höll utrikeshandeln

tillbaka BNP-tillväxten. I Frankrike låg ökad konsumtion och investeringar bakom uppgången. En ökad import höll dock tillbaka BNP-tillväxten.

Dämpad utveckling för grannländerna

Den ekonomiska utvecklingen i grannländerna steg första kvartalet men länderna befinner sig i olika lägen med skilda förutsättningar för tillväxt. Den energiintensiva norska ekonomin genomgår för närvarande omställningar efter det kraftiga oljeprisfallet under 2014 och 2015. Oljepriset har visserligen återhämtats något under året men de oljerelaterade investeringarna fortsatte att minska även första kvartalet, och i kombination med en ökad arbetslöshet och dämpad hushållskonsumtion kvarstår osäkerheterna kring hur den norska ekonomin kommer att utvecklas framöver.

I Finland tog BNP-tillväxten lite större fart första kvartalet med en uppgång på 0,6 procent, där bland annat ett ökat byggande låg bakom lyftet. Ett handelsberoende med Ryssland har vägt tungt på den finska ekonomin under de senaste åren där BNP trots uppgången under de senaste två kvartalen ligger på en lägre nivå än innan finanskrisen.

Samtidigt har den danska ekonomin visat tecken på förbättring under det senaste året, efter en utdragen svacka med bland annat fallande bostadspriser. Första kvartalet steg BNP med 0,5 procent efter en bred uppgång där både investeringar, export och ökad konsumtion låg bakom uppgången. Det var samma tillväxttakt som i Sverige, men sett under det senaste året har tillväxten i Danmark varit betydligt lägre med en uppgång på 0,6 procent första kvartalet i årstakt jämfört med den faktiska BNP-tillväxten i Sverige på 3,7 procent.

Svagt första kvartal i USA

I USA steg BNP med 0,8 procent första kvartalet, redovisat som säsongrensad tillväxt uppräknat till årstakt. Jämfört med fjärde kvartalet var BNP-uppgången 0,2 procent, vilket är klart lägre än genomsnittstillväxten under de senaste fem åren på drygt 0,5 procent. En svag tillväxt första kvartalet följer samma mönster som under de två föregående åren då första kvartalets tillväxt har legat klart under uppgången för helåret. Det var främst hushållskonsumtionen, som står för knappt 70 procent av den amerikanska ekonomin, som drog upp BNP men bidraget var lägre än under de föregående kvartalen. Efterfrågan från hushållen avspeglas också i en rejäl uppgång för bostadsinvesteringarna som var den delen av ekonomin som steg snabbast första kvartalet. Exporten som troligtvis fortfarande tyngs av den starka dollarn minskade dock för andra kvartalet i rad.

Kinas tillväxt dämpas

Farten i den kinesiska ekonomin fortsätter att gradvis sakta in. I säsongrensade tal steg BNP med 1,1 procent från fjärde

till första kvartalet, som är betydligt lägre än den genomsnittliga kvartalstillväxten de senaste fem åren på knappt 2 procent. Samtidigt har den kraftiga turbulensen som präglade den kinesiska finansmarknaden, framförallt under andra halvåret 2015, avtagit under första kvartalet. Den kinesiska ekonomin ställs nu om till en mer konsumtionsbaserad tillväxtmodell och jämfört med samma kvartal året innan

steg BNP med 6,7 procent första kvartalet. Det är den lägsta tillväxttakten på 7 år, men ligger trots det inom ramen för regeringens tillväxtmål på mellan 6,5 och 7 procent för 2016.

Kontaktperson: Magnus Saltveit, 08-506 949 84

Export och import

Tjänsteexporten minskade från en hög nivå

Sveriges export minskade under första kvartalet 2016 medan importen ökade. Tjänsteexporten sjönk kraftigt från en hög nivå medan varuexporten steg i lägre takt än under andra halvåret 2015. Produktgrupper som tidigare har drivit tjänsteexporten vände nedåt under första kvartalet medan de största varugrupperna inom varuhandeln fortsatte att öka.

Varuexportens tillväxttakt, som succesivt ökade under samtliga kvartal 2015, mattades av under första kvartalet och ökade med 0,6 procent, säsongrensats och jämfört med kvartalet innan. Det innebär att varuexporten fortsätter att växa efter den kraftiga tillväxten på 2,5 procent under fjärde kvartalet 2015.

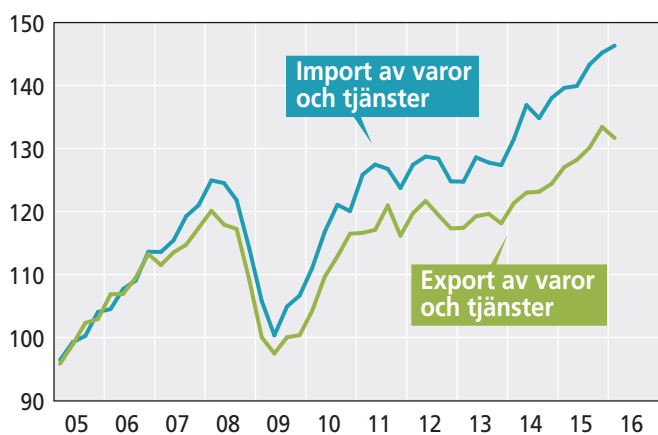
Sveriges export av tjänster, som står för runt en tredjedel av den totala exporten, har uppvisat en betydligt starkare tillväxt än varuexporten under de senaste fyra åren. Exporten av tjänster minskade dock under första kvartalet med 5,3 procent, säsongrensats. Första kvartalet var därmed den svagaste utvecklingen av tjänsteexporten på 25 år. Minskningen följer dock en period av stark tillväxt som har varat åtta kvartal och tjänsteexporten minskade därmed från höga nivåer. Sammantaget minskade Sveriges export av varor och tjänster för första gången sedan fjärde kvartalet 2013 vilket resulterade i ett negativt bidrag till den säsongrensade BNP-tillväxten på -0,6 procentenheter.

Importen av varor fortsatte att öka och tillväxttakten låg på 1,5 procent, säsongrensats. Varuimporten, som står för ungefär 70 procent av den totala importen, fortsatte därmed att växa i ungefär samma takt som under fjärde kvartalet 2015. Efter att ha ökat tre kvartal i rad vände importen av tjänster nedåt och minskade med 0,8 procent, säsongrensats. Sammantaget så ökade importen av varor och tjänster med 0,8 procentenheter under första kvartalet 2016 vilket är en lägre tillväxttakt än under tredje och fjärde kvartalet 2015.

Ökad import ger ett negativt bidrag till BNP, eftersom importen är en avdragspost i nationalräkenskaperna. Eftersom även exporten minskade var det samlade bidraget från utrikeshandel negativt under första kvartalet.

Svensk utrikeshandel

Säsongrensats volymindex 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

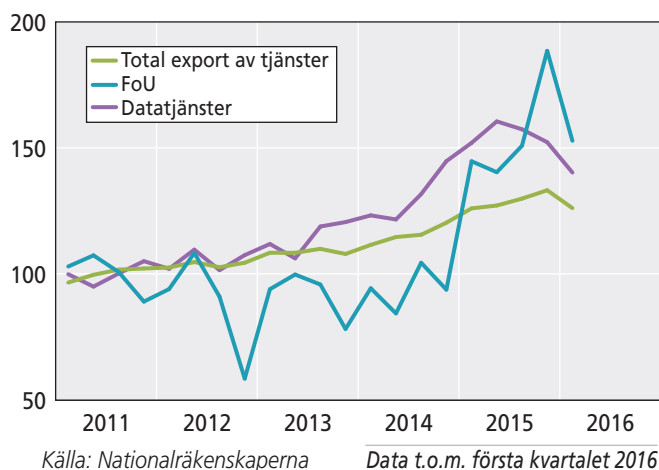
Tjänsteexporten vände nedåt

Exporten av tjänster har resulterat i positiva bidrag till BNP på årsbasis sedan 2010 och dess betydelse för den svenska ekonomin har ökat de senaste åren. Den genomsnittliga tillväxttakten de senaste tre åren på 7,6 procent har också varit högre än den genomsnittliga tillväxttakten under de senaste 20 åren på 6,9 procent. Utvecklingen under första kvartalet 2016 var dock den svagaste på lång tid och för att hitta en lägre tillväxttakt får man gå tillbaka till tredje kvartalet 1991.

Den starka uppgången under tidigare kvartal har varit bred men framförallt har ökningar inom forskning och utveckling (FoU) och datatjänster dragit upp exporten av tjänster. Samtliga produktaggregat förutom utländska besökares konsumtion i Sverige minskade dock under första kvartalet. FoU och datatjänster vände kraftigt nedåt och drev därmed nedgången.

Tjänsteexport

Säsongrensad volymindex 2011=100

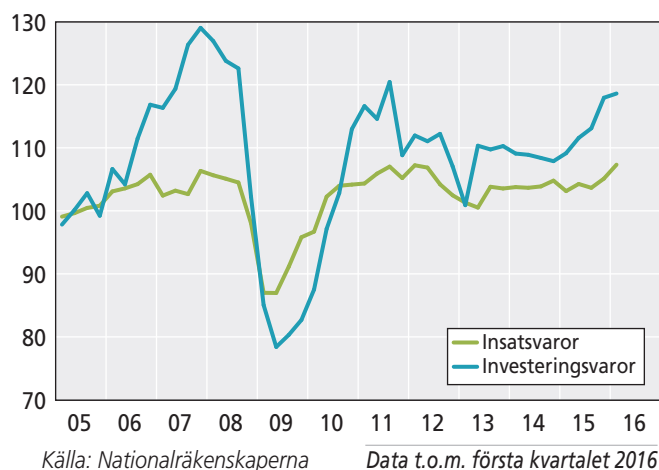

Exporten av investeringsvaror mattades av

Investeringsvaror¹, som står för knappt 40 procent av Sveriges varuexport, fortsatte att öka under första kvartalet, dock i lägre takt än tidigare. Vägfordon utgör en del av investeringsvarorna i nationalräkenskaperna. Säsongrensad data finns inte tillgänglig på så detaljerad nivå men fordonsexporten ökade kraftigt i löpande och icke-säsongrensade fasta priser under första kvartalet 2016 jämfört med motsvarande period förra året. Utvecklingen inom produktgruppen kan därmed tyda på att vägfordon gav skjuts åt varuexporten under första kvartalet i år. Även insatsvaror, som står för runt en tredjedel av Sveriges varuexport, fortsatte att öka under första kvartalet.

Varuexport

Säsongrensad volymindex 2005=100

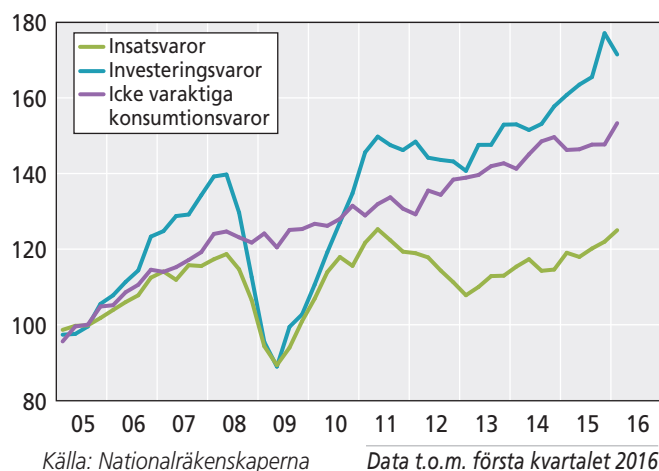
Importen av insatsvaror fortsatte att öka

Ökningen av varuimporten de senaste kvartalen kan ses som ett resultat av en bred ökning inom de tre stora varugrupperna: investeringsvaror, insatsvaror och icke-varaktiga konsumtionsvaror. Insatsvaror och investeringsvaror står för varsin tredjedel av Sveriges totala varuimport och icke-varaktiga konsumtionsvaror svarar för ungefär 15 procent av Sveriges totala varuimport.

Importen av insatsvaror fortsatte att öka under första kvartalet medan investeringsvaror vände nedåt. Importen av icke-varaktiga konsumtionsvaror ökade, vilket denna varugrupp har gjort under en längre tidsperiod.

Varuimport

Säsongrensad volymindex 2005=100

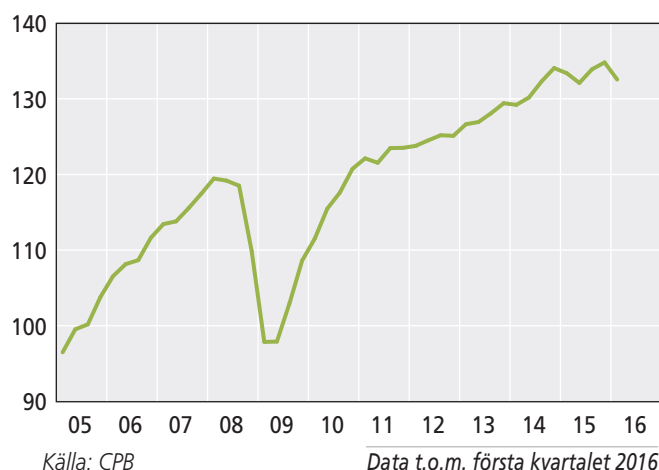

Sveriges varuexport ökade mer än global varuexport

Efterfrågan i världen påverkar Sveriges handelsmönster. Efter två kvartal av tillväxt minskade världshandelsvolymen under första kvartalet med 1,7 procent, säsongrensad. Världsimporten minskade med 1,8 procent, säsongrensad. Importen till tillväxtekonomierna i Asien, Latinamerika, Afrika och Mellanöstern sjönk under första kvartalet medan importen till Japan och Euroområdet ökade. Exporten i världen minskade med 1,5 procent och exporten från USA, Euroområdet samt tillväxtekonomier i Asien, Central- och Östeuropa samt Afrika och Mellanöstern sjönk.

Global varuexport

Säsongrensad volymindex 2005=100

Förra året var världsmarknadstillväxten svagare än år 2014. Utvecklingen i världshandeln under 2015 drogs ner av lägre

¹ Indelning av export och importprodukter i denna artikel görs enligt Main industrial groupings (MIG). Mer information finns på Eurostats hemsida på följande länk: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Main_industrial_grouping_\(MIG\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Main_industrial_grouping_(MIG))

exportvolymerna i tillväxtländerna. Tillväxttakten på varuexporten från industriländer var dock också lägre än Sveriges varuexport. Detta var dock efter en period då Sveriges varuexport hade visat lägre tillväxtsiffror än resten av världen. Det kan tyda på att Sverige tog marknadsandelar på exportmarknaden under 2015.

Preliminära siffror från utrikeshandelsstatistiken pekar på ett fortsatt handelsöverskott i april vilket kan vara en indikation på att trenden med fortsatt tillväxt inom exporten av varor kommer att fortsätta.

Svensk och global varuexporttillväxt¹

Volymförändring jämfört med föregående kvartal, procent, säsongrensat

	Världen	Sverige
2014 kv 1	-0,8	1,6
kv 2	1,3	0,5
kv 3	1,5	0,2
kv 4	1,1	0,5
2015 kv 1	-0,2	0,3
kv 2	-0,7	0,9
kv 3	1,0	1,2
kv 4	0,1	2,5
2016 kv 1	-1,5	0,6

Källa: Nationalräkenskaperna och CPB

Ökad export till USA

Siffrorna publicerade av nationalräkenskaperna är inte direkt jämförbara med utrikeshandelsstatistiken då de två statistikprodukterna följer olika regelverk. Analys av landsfördelningen är dock möjlig med hjälp av utrikeshandelsstatistiken. Landsfördelad statistik finns endast tillgänglig i löpande priser. Att import- och exportprisindex har minskat under det gångna året bör beaktas i jämförelser med handelsvolymerna i nationalräkenskaperna.

Enligt utrikeshandelsstatistiken utgör EU den största export- och importmarknaden för svenska varuföretag. Runt 70 procent av Sveriges varuimport kommer från EU och runt 60 procent av Sveriges varuexport går till EU. Handelsnettot med EU är negativt medan handelsnettot med övriga världen är positivt. I mars 2016 var handelsunderskottet med EU -12,1 miljarder (i löpande priser) medan handelsöverskottet med övriga världen var högre än tidigare månader under året och beräknades till 16,5 miljarder (i löpande priser). Euroområdet utgör ungefär 40 procent av Sveriges

varuexport och det går att se i statistiken att Sveriges varuexport följer euroområdets varuimport. Enligt CPB, som sammanställer internationell statistik på utrikeshandel, mattades importen till euroområdet av från 1,3 procent fjärde kvartalet 2015 till 0,5 procent första kvartalet 2016, säsongrensat.² Detta sammanföll med att Sveriges varuexport steg men i lägre takt än tidigare under första kvartalet 2016.

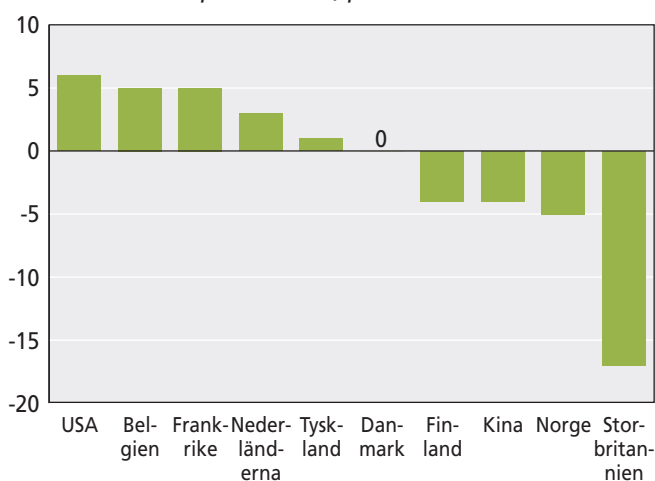
Länderna som utgör Sveriges tio största exporthandelspartners har varit oförändrade på årsbasis sedan 2009 då Kina klättrade upp på topp tio listan och Italien sjönk längre ner på listan. Ordningen har kastats om de senaste sju åren och USA har klättrat upp till en tredje plats efter en period längre ner i listan. Det senaste kvartalet vittnar om att exporten till USA ökar medan exporten till Storbritannien sjunker jämfört med första kvartalet 2015.

Sveriges tio största exportmarknader inom varuhandel under första kvartalet 2016

- 1 Tyskland
- 2 Norge
- 3 USA
- 4 Danmark
- 5 Finland
- 6 Storbritannien
- 7 Nederländerna
- 8 Belgien
- 9 Frankrike
- 10 Kina

Export till våra tio största exportmarknader (varuhandel)

Värdeutveckling första kvartalet 2016 jämfört med motsvarande period 2015, procentenheter

Källa: Utrikeshandelsstatistik

Data t.o.m. första kvartalet 2016

¹ Det kan finnas vissa definitionsskillnader och skillnader i säsongrensningmetoder i siffrorna från de två källorna.

² CPB World Trade Monitor March 2016 <http://www.cpb.nl/en/figure/cpb-world-trade-monitor-march-2016>

Kontaktperson: Sofia Nilsson, 08-506 941 16

Hushållens konsumtion

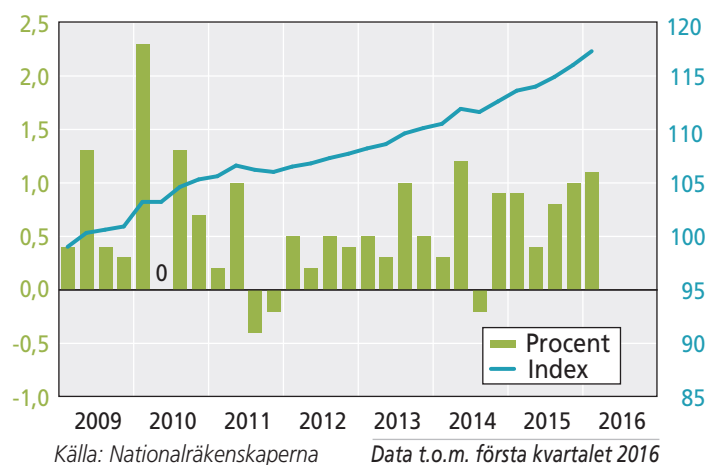
Ökad konsumtion höjde tillväxten

Hushållens konsumtionsutgifter steg relativt kraftigt första kvartalet och var en viktig faktor bakom BNP-tillväxten. Nästan halva uppgången bestod dock av ökade boendekostnader. Hushållen la även mer pengar på nöjesrelaterade utgifter såsom fritid och kultur samt hotell- och restaurangbesök. Bilinköpen fortsatte också att öka, även om ökningstakten mattades av något. Trots högre konsumtionsutgifter ökade sparandet, vilket möjliggjorts av ökade inkomster och lägre ränteutgifter.

Hushållens konsumtionsutgifter steg snabbare under första kvartalet och visade den högsta ökningstakten sedan andra kvartalet 2014. Konsumtionen ökade med 1,1 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan, vilket är en bra bit över genomsnittet de senaste tio åren, som uppgår till 0,5 procent. Den höga utvecklingstakten innebar att hushållens konsumtionsutgifter än en gång var en av de största drivkrafterna bakom BNP-utvecklingen. Även om hushållen la mer pengar på de flesta konsumtionstyperna, så var det boendekostnaden som låg bakom en stor del av uppgången, hela 45 procent av den totala konsumtionsökningen.

Hushållens konsumtionsutgifter

Procentuell förändring från föregående kvartal samt index 2009=100. Säsongrensade kvartalsvärden

Högre boendeutgift stor del av konsumtionsökningen

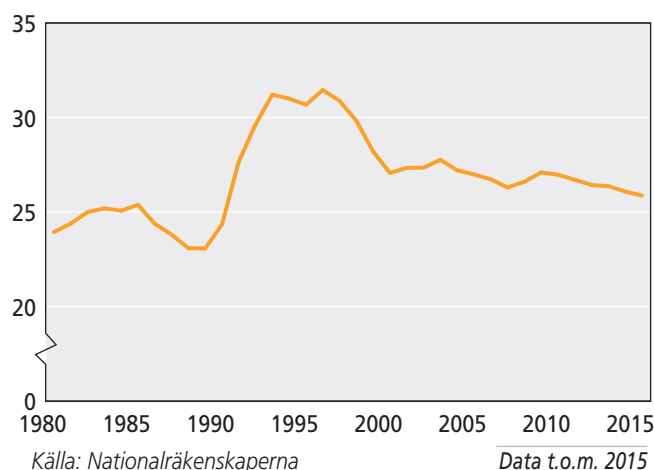
Det klart största bidraget till konsumtionsökningen stod boendeutgifterna för som ökade med 2,1 procent jämfört med kvartalet innan. De ökade boendeutgifterna bidrog med 0,5 procentenheter till den totala konsumtionsökningen på 1,1 procent.

Boendekostnaden är hushållens i särklass största konsumtionsutgift, vilket innebär att även små utvecklingstal får effekt på de totala utgifterna och när nu ökningen var så pass stor fick den ett rejält genomslag. Sedan 1980 har boendepostens andel av de totala konsumtionsutgifterna i

NR uppgått till mellan 22 och 34 procent. Lägst var andelen i slutet av 80-talet innan fastighetskrisen bröt ut och högst i mitten på 90-talet, då hyrorna under några år ökade kraftigt¹. De senaste 15 åren har boendekostnaden som andel av de totala konsumtionsutgifterna legat relativt stabilt kring 25–30 procent.

Boendeutgiftens andel av den totala konsumtionen

Procent, löpande priser

I NR:s konsumtionsutgifter utgörs boendeposten först och främst av hyreskostnad för hyresrätter, bostadsrätter, villor och fritidshus. Sedan ingår även underhåll och reparation av bostaden, vattenförsörjning, sophämtning samt kostnad för el, gas och andra bränslen. I NR finns endast säsongrensade värden på den totala boendeposten, men utvecklingen i årstakt finns finare fördelad. Dessa uppgifter visar att uppvärmningskostnaderna, framför allt utgifterna för elström, var betydligt högre än första kvartalet året innan och utgör en relativt stor del av uppgången mätt i årstakt.

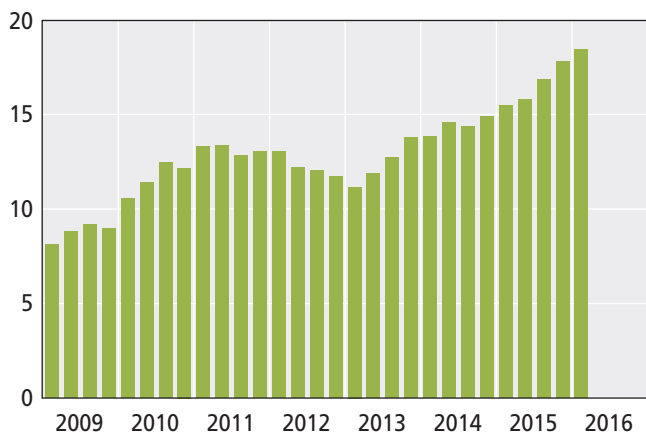
Fortsatt ökade bilinköp

Hushållens bilinköp har sedan första kvartalet 2013 ökat med hela 65 procent. Det kan jämföras med exempelvis livsmedelsutgifterna som under samma period stigit med 7 procent eller klädinköpen som ökat med 9 procent. Bilarna har sedan 2013 under ett flertal kvartal varit den utgift som bidragit mest till konsumtionsökningen. Under hösten 2015 ökade bilinköpen i snabb takt, men första kvartalet i år dämpades den expansiva tillväxttakten något. Ökningen på 3,6 procent jämfört med kvartalet innan visar dock på en fortsatt stark uppgång för konsumtionen av bilar. Dessutom sker ökningen från en hög nivå, så det är naturligt att tillväxttakten mattas något.

¹ På sju år, mellan januari 1989 och januari 1996, steg hyrorna i hyres- och bostadsrätter med 91 procent enligt konsumentprisindex.

Hushållens bilinköp

Säsongrensade värden, fasta priser, ref.år 2015, mkr

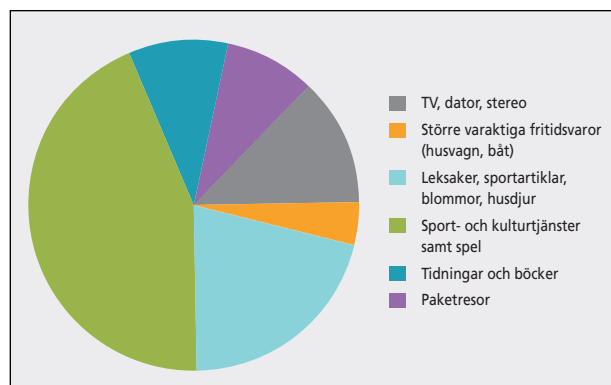
Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Mer pengar läggs på nöjen

Näst efter högre boendekostnad bidrog utgifter för fritid och underhållning mest till ökningen i konsumtionsutgifterna. Denna konsumtion ökade under kvartalet med 1,6 procent och bidrog med 0,2 procentenheter till den totala konsumtionsökningen. Svenskarna spenderade under första kvartalet nästan 50 miljarder kronor på utgifter kopplade till fritid och underhållning och andelen som läggs på denna typ av varor och tjänster har ökat sedan 2014. I denna kategori ingår såväl varor, såsom TV och IT-utrustning, leksaker och sportutrustning som tjänster exempelvis paketresor samt kultur- och sportevenemang, se diagram nedan.

Fördelning av utgifter inom fritid och kultur, 2016 kv 1

Källa: Nationalräkenskaperna

En annan nöjesrelaterad utgift som ökade jämfört med kvartalet innan var hotell- och restaurangbesöken som steg med 1,7 procent. Utgifterna för hotell- och restaurang har i princip stigit oavbrutet sedan 2012 och andelen av de totala konsumtionsutgifterna hushållen spenderar på detta har ökat sedan 2013.

De flesta övriga konsumtionsgrupperna uppvisade små eller måttliga ökningar under första kvartalet, men hushållens utgifter för kläder och skor sjönk svagt jämfört med kvartalet innan, se tabellen nedan.

Hushållens konsumtionsutgifter första kvartalet 2016

	Andel av hushållens konsumtion, %	Säsongrens. volymförändring, jmf med kv 4 15, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	25,9	2,1	0,5
Transporter och fordon	12,9	1,1	0,1
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,5	0,7	0,1
Fritid och underhållning	11,2	1,6	0,2
Övriga varor och tjänster	10,9	0,4	0,0
Restauranger, hotell	6,2	1,7	0,1
Möbler m.m.	5,3	0,9	0,0
Kläder och skor	4,7	-0,3	0,0
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,6	0,9	0,0
Hälsa- och sjukvård	3,4	-0,3	0,0
Post och telekommunikationer	3,1	1,5	0,0
Utbildning	0,3	0,6	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	5,9	2,2	0,1
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-6,0	-3,5	-0,2
Hushållens totala konsumtion	100,0	1,1	1,1

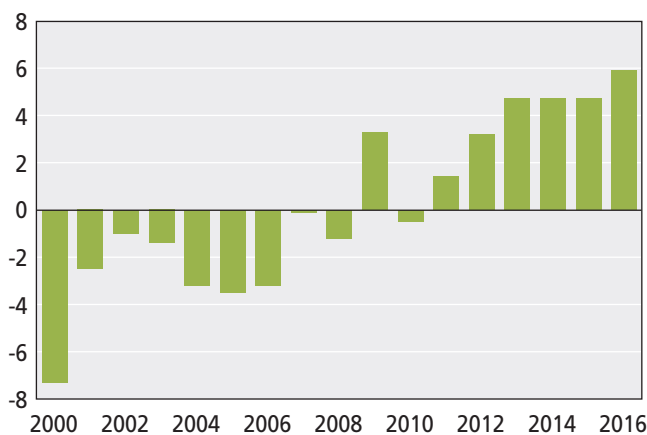
Källa: Nationalräkenskaperna

Högsta sparkvoten på över 20 år

Hushållen har det gott ställt för närvarande, åtminstone den samlade hushållssektorn. Den reala disponibelinkomsten, som speglar hushållens köpkraft, steg med 4,4 procent jämfört med samma kvartal förra året. Det är den högsta ökningstakten sedan slutet av 2012. Det är främst hushållens i särklass största inkomstkälla, lönerna, som bidrog till ökningen. Dessa steg med 5 procent i årstakt. Även andra större inkomstkällor såsom sjukpenning och rehabilitering, föräldraförsäkring och assistansersättning ökade. Samtidigt dras även den disponibla inkomsten upp av det låga ränteläget i ekonomin eftersom hushållens lån har blivit billigare.

Hushållens sparkvot exkl. tjänste- och premiepensioner

Första kvartalet respektive år, procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2016

Disponibelinkomsten räknas, något förenklat, fram genom att ta hushållens inkomster och sedan dra ifrån utgifterna, till exempel skattebetalningarna som är den klart största utgiften. Räntekostnader är också en betydande utgift så när dessa minskar påverkas den disponibla inkomsten positivt. Skattebetalningarna ökade med 5,1 procent jämfört med

samma kvartal förra året, men sammantaget ökade inkomsterna tämligen mycket mer än utgifterna, vilket gav en hög disponibel inkomst.

Sparandet fås fram genom att hushållens konsumtion dras ifrån den disponibla inkomsten. Den individuella sparkvoten, d.v.s. exklusive avsättningar till tjänste- och premiepensioner, uppgick till 5,9 procent, vilket är den högsta sparkvoten för ett förstakvartal sedan 1993. Trots att konsumtionsutgifterna ständigt stiger så har sparandet ökat, vilket är tack vare inkomstökningar och minskade ränteutgifter. Hushållens ökade marginaler visar att de har potential att konsumera mer än de gör i nuläget.

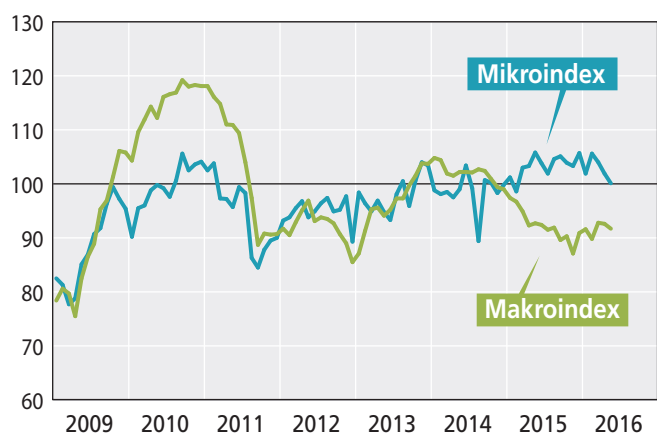
Hushållen ser dystrare på ekonomin

Till vilken grad hushållen väljer att konsumera beror givetvis i hög grad på hur den egna ekonomin ser ut, men synen på det allmänna ekonomiska läget i ett land kan också spela in. I KI:s konjunkturbarometer kan man få en uppfattning om hushållens inställning till den egna ekonomin och det allmänna ekonomiska läget genom mikro- respektive makroindex. Båda dessa index sjönk i maj. Mikroindex som under större delen av 2015 och hittills under 2016 legat en bit över 100-strecket, sjönk ner till 100,1. Synen på den egna ekonomin tangerade därmed i princip det historiska genomsnittet. Svenskarnas syn på det allmänna ekonomiska läget har relativt länge legat under genomsnittet. I maj

uppgick detta index till 91,7, vilket tyder på att hushållen är mer pessimistiska till makroekonomin än normalt. En annan relevant fråga för köpbägenheten är huruvida hushållen anser att det just nu är rätt läge att köpa kapitalvaror. Hushållen är mindre positiva till större inköp än de varit den senaste tiden, men fortsatt är det fler som tycker att det är rätt läge än att det är fel.

Hushållens makro- och mikroindex

Säsongrensade värden. Index, medelvärde=100

Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. maj 2016

Kontaktperson: Maria Schoultz, 08-506 940 74

Investeringar

Stadig investeringsuppgång

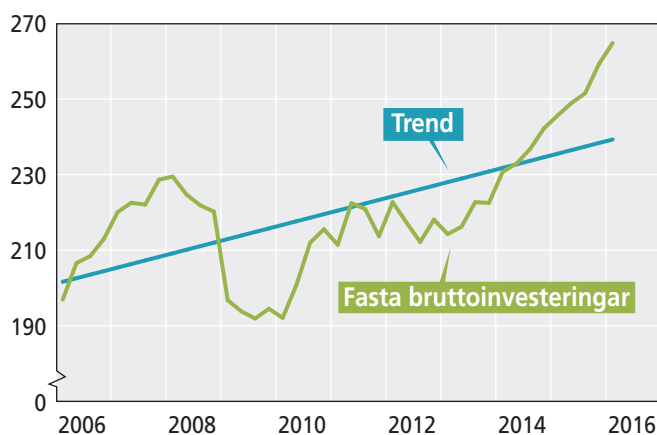
De fasta bruttoinvesteringarna har ökat stadigt de tre senaste åren. Den starka trenden höll i sig första kvartalet då investeringarna återigen främst hölls uppe av bygginvesteringarna. En nedgång för investeringar i immateriella tillgångar dämpade uppgången.

Första kvartalet steg de fasta bruttoinvesteringarna med 2,1 procent säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Tillväxttakten är därmed något lägre än fjärde kvartalet men är fortfarande klart högre än de senaste 10 årens genomsnitt på 0,9 procent. Tillsammans med hushållskonsumtionen stod de fasta bruttoinvesteringarna för det största tillväxtbidraget med 0,5 procentenheter under kvartalet.

De fasta bruttoinvesteringarna har visat en i det närmaste obruten tillväxt sedan andra kvartalet 2013 vilket i hög utsträckning förklaras av vändningen uppåt för bostadsinvesteringarna som då steg från nedpressade nivåer. Under 2014 och 2015 fick investeringsuppgången en bredare bas då först investeringar i övriga byggnader och anläggningar började stiga och även maskininvesteringarna började öka under inledningen av 2015.

Fasta bruttoinvesteringar

Säsongrensade kvartalsvärden, trend. Miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

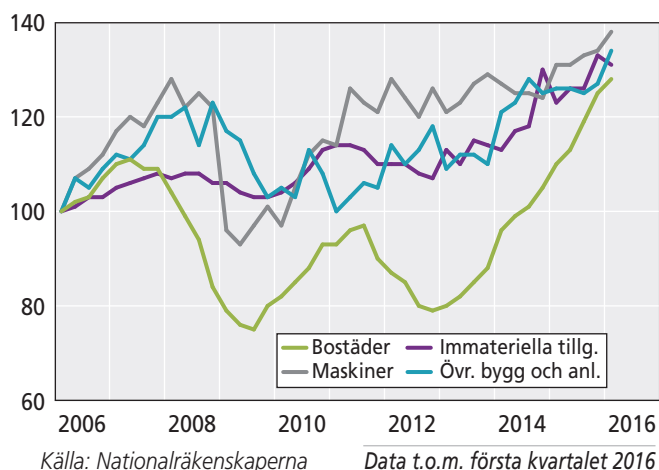
Inbromsning för bostadsinvesteringarna

Byggrelaterade investeringar fortsatte att ge betydande bidrag till investeringstillväxten. Första kvartalet var det dock inte bostadsinvesteringarna som bidrog mest utan övriga byggnader och anläggningar, bland annat investeringar i

kontors- industri- och butikslokaler, som steg med 5,5 procent. Bostadsinvesteringarna som agerat draglok för såväl fasta bruttoinvesteringar som hela BNP de senaste tre åren dämpades och ökade med 2,5 procent säsongrensats och jämfört med kvartalet innan. Det är en hög ökningstakt i ett historiskt perspektiv, där genomsnittet ligger på 0,8 procent de senaste 10 åren, men innebär att den kvartalsvisa tillväxten i bostadsinvesteringarna nästan halverades jämfört med de två senaste kvartalen. Maskininvesteringarna utvecklades däremot starkare första kvartalet och steg med 1,9 procent. Där ökade bland annat investeringar i transportmedel och IKT-utrustning.

Trots den starka tillväxten under de senaste tre åren är bostadsinvesteringarna den investeringstyp som noterat den lägsta ackumulerade tillväxten sett i ett 10 års perspektiv. Det beror på stora nedgångar åren 2007–2009 och 2011–2012. Det är istället investeringar i maskiner inklusive vapensystem som har utvecklats starkast över denna tidsperiod. Maskininvesteringarna stärktes främst åren före finanskrisen och i återhämtningen efter krisen men visade under flera år en svag utveckling fram till 2015.

Fasta bruttoinvesteringar fördelat på investeringstyp
Säsongrensats, index 2006 kv 1=100

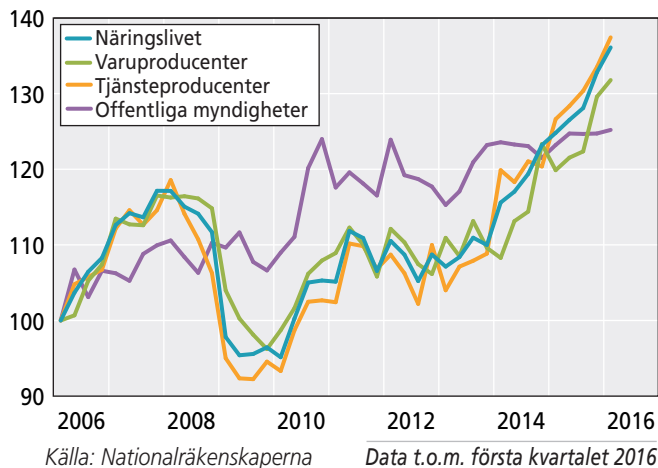
Investeringar i immateriella tillgångar, som till största del består av FoU-investeringar och programvaruinvesteringar, backade med 1,7 procent första kvartalet från kvartalet innan. Nedgången ska beaktas utifrån att jämförelsekvartalet, fjärde kvartalet i fjol, var mycket starkt då immateriella tillgångar steg med 5,4 procent. Flera stora företag i tillverkningsindustrin har de senaste två åren bokfört större transaktioner av immateriella tillgångar under fjärde kvartalet.

Uppgång för näringslivets investeringar

Näringslivets investeringar steg med 2,5 procent första kvartalet säsongrensats, vilket är fortsatt klart över historiskt genomsnitt. Både tjänste- och varuproducenterna ökade sina investeringar. Inom de varuproducerande branscherna ökade bygg- och energisektorn medan industrin drog ner sina investeringar, efter en slagig utveckling de senaste kvartalen. Samtidigt visade tjänstebansherna en bred uppgång.

De offentliga investeringarna ökade med 0,4 procent säsongrensats och jämfört med kvartalet innan och bidrog med 0,1 procentenheter till den totala investeringsutvecklingen. Medan statens investeringar steg med 0,9 procent minskade landstingens investeringar och kommunernas investeringar var i stort sett oförändrade.

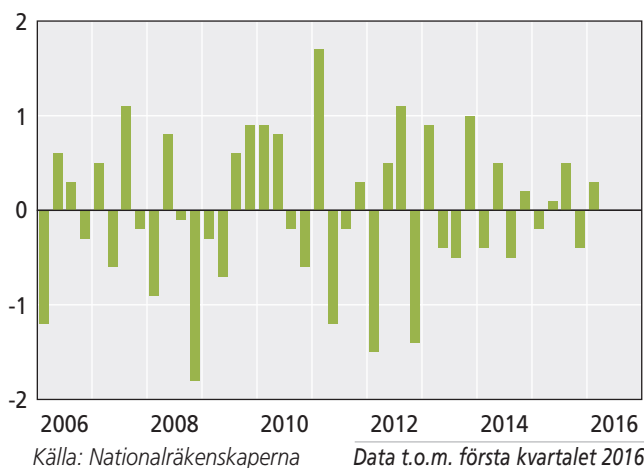
Fasta bruttoinvesteringar fördelat på sektor
Säsongrensade värden. Index 2006 kv 1=100

Små förändringar i lagerinvesteringarna

Lagerinvesteringarna bidrog till att höja BNP-utvecklingen med 0,3 procentenheter första kvartalet, säsongrensats och jämfört med kvartalet innan. De senaste elva kvartalen har lagerbidraget bytt tecken, d.v.s. pendlat mellan att ge positiva bidrag ena kvartalet för att nästa kvartal ge ett negativt bidrag till BNP-utvecklingen. Undantaget är andra och tredje kvartalet 2015 då det gick från ett knappt BNP-bidrag med 0,1 procentenheter till ett BNP-bidrag med 0,5 procentenheter kvartalet efter. De senaste 10 åren är det endast i samband med finanskrisen åren 2008–2010 som lagerinvesteringarna har resulterat i mer än två kvartal med positiva eller negativa BNP-bidrag i rad.

Lagerinvesteringar inklusive värdeföremål
Miljarder kronor i 2012 års prisnivå, säsongrensade värden

Kontaktpersoner: Peter Buvén, 08-506 945 28

Dämpad tillväxt i näringslivet

Efter en mycket stark uppgång fjärde kvartalet växte produktionen inom näringslivet något långsammare första kvartalet. Industriproduktionen minskade svagt medan såväl byggproduktionen som tjänsteproduktionen fortsatte att växa men i lägre takt än under fjolåret. Antalet arbetade timmar i näringslivet ökade dock snabbare än produktionen vilket innebar en nedgång för produktiviteten.

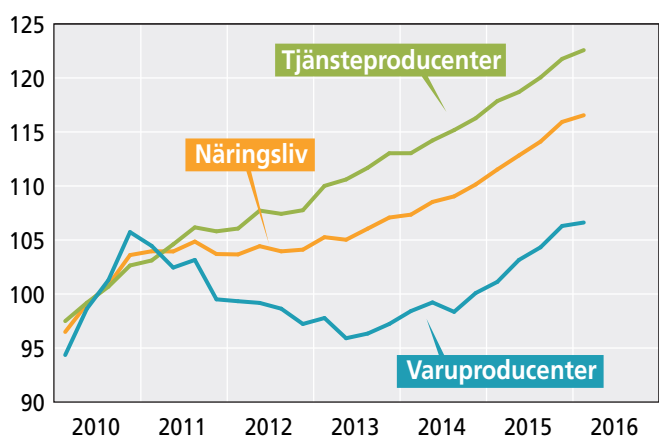
Uppgången inom det svenska näringslivet fortsatte även första kvartalet. Fjolåret var dock mycket starkt och jämfört med detta dämpades ökningstakten väsentligt. Produktionen¹ steg med 0,5 procent, säsongrensat och jämfört med fjärde kvartalet. Det kan jämföras med ökningarna på minst 1 procent per kvartal under de fem föregående kvartalen där särskilt det fjärde kvartalet i fjol var starkt med en uppgång på 1,6 procent.

Den främsta orsaken var en dämpning av varuproduktionen, där industrin minskade sin produktion något, men även tjänsteproduktionen växte långsammare än de närmast föregående kvartalen.

Efter en kraftig återhämtning 2010, där varuproduktionen bidrog mest till lyftet, följde en period med svag tillväxt inom näringslivet 2011–2012. Därefter har trenden varit stadigt uppåtående och den förstärktes från andra halvåret 2013 då även varuproduktionen började öka. Första kvartalet i år var elfte kvartalet i rad med positiv tillväxt inom näringslivet.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Svag nedgång inom industrin

De varuproducerande branscherna ökade produktionen första kvartalet med måttliga 0,3 procent. Det kan till viss

¹ Med produktion avses här egentligen förädlingsvärdet, vilket definieras som produktionsvärdet minus insatsförbrukningen.

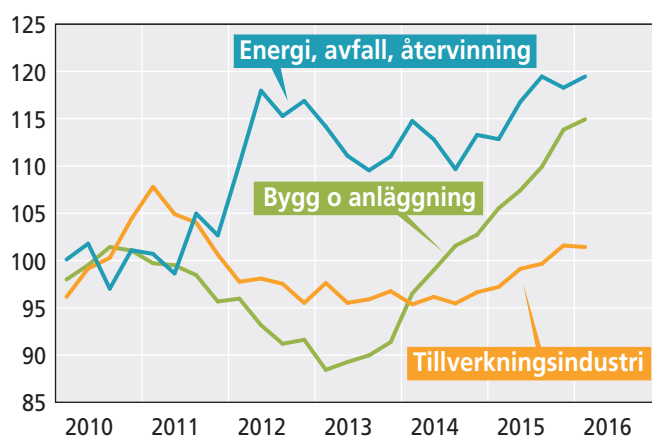
del hänförs till att fjärde kvartalet var mycket starkt, men kan även tyda på att den starka tillväxten under de senaste åren har medfört flaskhalsar i form av ökad arbetskraftsbrist och kapacitetsbrist i byggnader och maskiner vilket gjort att produktionen inte kunnat växa i samma takt som tidigare.

Tillverkningsindustrin, som står för ungefär 60 procent av förädlingsvärdet bland varuproducenterna, minskade produktionen med 0,2 procent jämfört med kvartalet innan. Orderstatistiken visar att det var en nedgång av exportefterfrågan som bidrog till dämpningen. Under uppgångsfasen från slutet av 2014 till slutet av 2015 har industrin lyfts av ökad efterfrågan från utlandet. Uppgången var troligtvis en följd av en svagare krona, men då denna valutaeffekt klingat av har exportorderingen mattats något. Inom tillverkningsindustrin ökade dock verkstadsbranscherna produktionen för sjätte kvartalet i rad och där ligger framförallt motorfordonsindustrin bakom en stor del av lyftet. Däremot minskade produktionen inom skogsindustrin efter sex kvartal i rad med ökningarna. Även kemisk industri drog ner produktionen första kvartalet.

För byggföretagen har utvecklingen varit mycket stark de senaste tre åren. Produktionen inom byggbranschen har under perioden ökat med i snitt 2,2 procent per kvartal. Första kvartalet stannade ökningen på 1,0 procent vilket fortfarande är högt i förhållande till de flesta övriga branscher men kan även vittna om att kapaciteten börjar närma sig taket. Olika tendensundersökningar visar exempelvis att byggföretagen har fått det svårare att få tag på kompetent arbetskraft under det senaste året.

Produktion varubranscher

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Även den i sammanhanget mindre betydande energibranschen ökade produktionen första kvartalet med 1,0 procent. Här var det dock en återhämtning efter en lika stor nedgång fjärde kvartalet i fjol. Till denna bransch räknas exempelvis

el-, gas- och värmeverk samt avfallshantering och återvinning.

Fortsatt uppgång för tjänstebranscherna

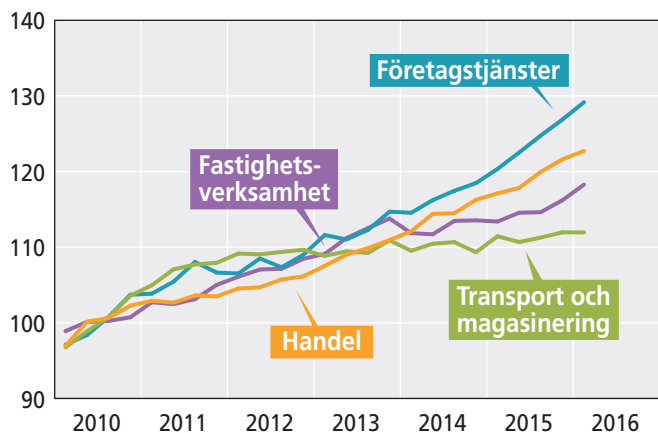
Tjänstesektorn, som står för ungefär två tredjedelar av näringslivets förädlingsvärde, ökade produktionen med 0,7 procent första kvartalet. Det var något lägre än fjärde kvartalets tillväxt på 1,4 procent men samtidigt fjortonde kvartalet i rad med en uppgång.

Företagstjänster, som är en av de större tjänstebranscherna, bidrog med en uppgång på 1,8 procent. Samma tillväxttakt noterade fastighetsbranschen medan handeln växte med 0,9 procent. Handeln är sammantaget (när såväl detaljhandel, partihandel och motorfordonshandel räknas in) den bransch som sysselsätter flest inom näringslivet och har även det högsta förädlingsvärdet av tjänstebranscherna.

Inom finansbranschen backade produktionsvolymen rejält men där tenderar utvecklingen att vara mer ryckig än i de flesta andra tjänstebranscher. Efter två kvartal i rad med uppgång för transportföretagen var produktionen oförändrad första kvartalet. Sett över de fyra senaste åren har dock utvecklingen varit svag och tillväxten inom transportbranschen ligger klart under övriga tjänstebranscher.

Produktion tjänstebranscher

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Ökning av arbetsinsatsen

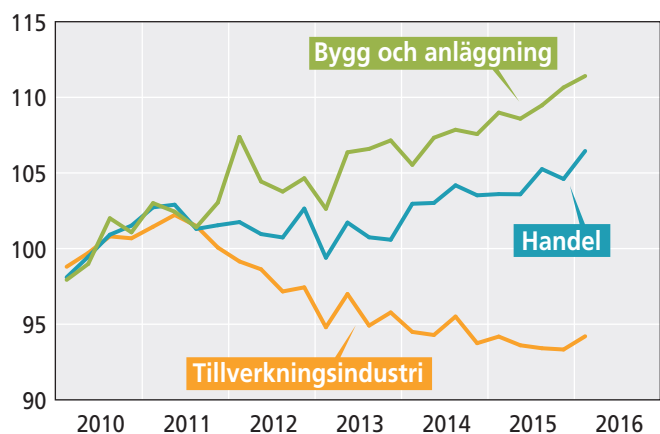
Arbetsinsatsen i näringslivet, mätt som antal arbetade timmar, steg med 1,0 procent, säsongrensat och jämfört med fjärde kvartalet. Bakom detta låg uppgångar inom i stort sett samtliga branscher. I tillverkningsindustrin steg arbetsinsatsen med 0,9 procent efter tre kvartal med minskningar. Där har den långsiktiga trenden varit negativ under många år. Inom byggbranschen fortsatte däremot den uppåtgående trenden och antalet arbetade timmar steg med 0,7 procent första kvartalet.

Tjänstebranscherna noterade totalt en uppgång på 1,2 procent vilket var den största ökningen sedan tredje kvartalet 2014. Inom handeln ökade arbetsinsatsen med 1,8 procent vilket var högst av samtliga branscher. En möjlig förklaring till den stora ökningen är att påsken, som är en viktig

högtid inte minst för dagligvaruhandeln, i år låg under första kvartalet. De närmast föregående åren har påsken infallit i början av andra kvartalet. Jämförelsekvartalet var dessutom på en lägre nivå efter en negativ utveckling av arbetsinsatsen fjärde kvartalet. Även inom företagstjänster samt vård och utbildning steg arbetsinsatsen men i långsammare takt än fjärde kvartalet.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

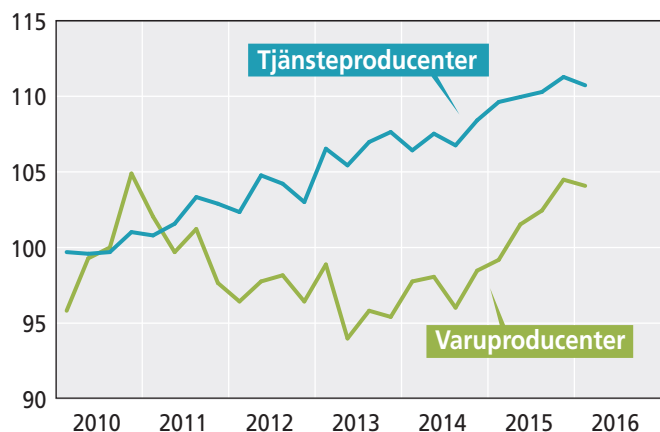
Lägre produktivitet än föregående kvartal

Att antalet arbetade timmar steg snabbare än produktionen innebar att produktiviteten utvecklades negativt första kvartalet. Jämfört med fjärde kvartalet sjönk produktiviteten inom näringslivet med 0,5 procent efter en nedgång för såväl varu- som tjänstebranscherna.

Produktivitetsberäkningarna bör dock tolkas med försiktighet åtminstone på kvartalsbasis. Den långsiktiga trenden är fortsatt positiv där produktiviteten inom både varuproduktion och tjänsteproduktion har förbättrats sedan andra halvåret 2013. En stor del bakom den starka BNP-utvecklingen under fjolåret ligger i förbättrad produktivitet inom framförallt varubranscherna. I industrin märks detta genom en stor ökning av produktionen under 2015 trots en något minskad arbetsinsats.

Arbetsproduktivitet

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Konjunkturindikatorer fortsatt över det normala

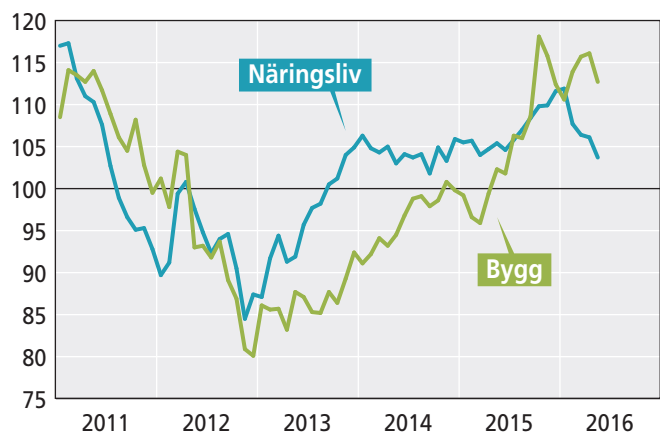
Konjunkturinstitutets månadsvisa mätning av stämningssläget inom näringslivet visar att det fortsatt ligger på en nivå väl över det historiska genomsnittet. De senaste månaderna har dock konfidensindikatorerna sjunkit något efter toppnoteringen i januari. Trots detta ligger indikatorerna fortsatt över eller mycket över det normala för samtliga av näringslivets huvudbranscher. Även anställningsplanerna är positiva för den närmaste tremånadersperioden inom samtliga huvudbranscher.

Starkast bedömning av nuläget och de kommande tre månaderna gör byggföretagen där konfidensindikatorn är högre än i januari och trots en nedgång i maj är mycket starkare än normalt. Industrin ligger bakom en stor del av nedgången jämfört med januari men fortfarande ligger konfidensindikatorn över det historiska genomsnittet även om produktionsplanerna på tre månaders sikt dragits ner något. Även handeln och tjänstebranscherna ligger något över normalläge.

Inköpschefsindex för såväl industrin som tjänstebranscherna visar en liknande bild som konjunkturbarmetern. Indexen ligger en bit över neutralläget vilket de har gjort sedan andra halvåret 2013.

Konfidensindikator

Säsongrensade månadsvärden. Index, medelvärde=100

Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. maj 2016

Även exportchefsindex som SCB sammanställer kvartalsvis på uppdrag av Business Sweden visar en positiv konjunkturbedömning bland exportföretagen. Den senaste undersökningen som genomfördes i början av maj visade en stor optimism om kommande tre månader där särskilt storföretagen räknar med en markant ökning av exportefterfrågan.

Kontaktperson: Johannes Holmberg, 08-506 945 11

Arbetsmarknad

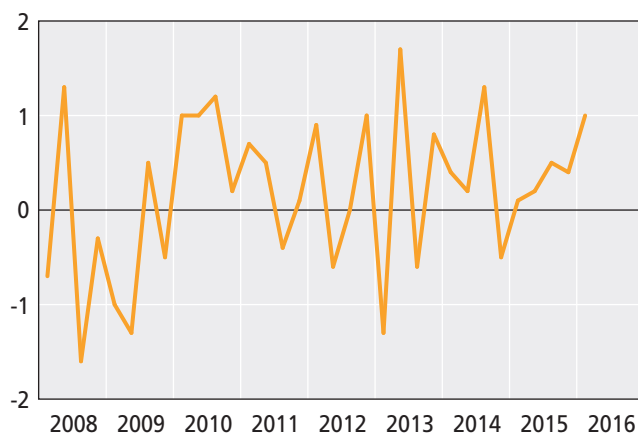
Uppgången på arbetsmarknaden håller i sig

Stora delar av arbetsmarknaden visar på ljusnande tendenser. Den relativa arbetslösheten var visserligen oförändrad första kvartalet, men antalet arbetade timmar ökade snabbare än på över ett år. Samtidigt ökar sysselsättningsgraden som är tillbaka på förkrisnivåer.

Arbetade timmar i hela ekonomin ökade med 1,0 procent första kvartalet enligt NR. Det är klart starkare än den genomsnittliga utvecklingen den senaste 10-årsperioden som ligger på 0,3 procent. Därmed har arbetade timmar ökat fem kvartal i rad och tendensen har varit en tilltagande ökningstakt. Detta följer i stort samma mönster som näringslivets produktionsutveckling, om än med en viss eftersläpning. Produktionen har ökat klart starkare än sitt genomsnitt från slutet av 2014 till och med slutet av 2015.

Arbetade timmar, hela ekonomin

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

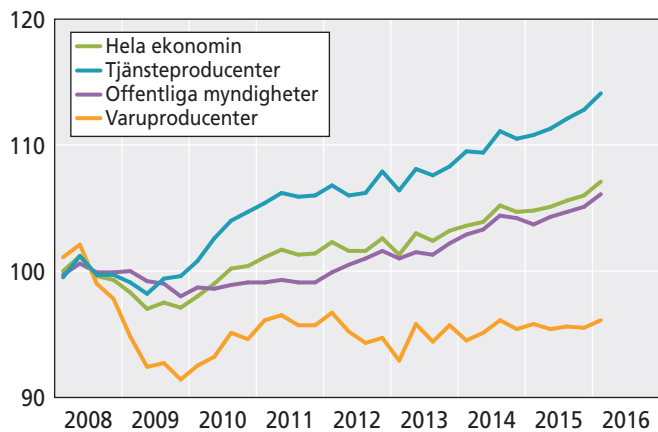
Arbetade timmar ökade starkt

Det var fortsatt tjänsteproducenterna som drog upp antalet arbetade timmar och stod för drygt två tredjedelar av uppgången första kvartalet. Ökningen inom varuproducenterna var dock den största på ett och ett halvt år. Både tillverkningsindustrin och bygg bidrog till den totala uppgången.

Sett i ett något längre perspektiv är det dock tjänsteproducenterna som dragit upp arbetade timmar under de senaste åren. I samband med den kraftiga nedgången i industriproduktionen 2008–2009 drog de tjänsteproducerande branscherna ifrån. Spridningen mellan varu- och tjänsteproducenter har därefter tilltagit ytterligare med en stadig ökning för tjänsteproducenterna medan varuproducenterna mer eller mindre har legat stilla på samma nivå sedan 2013.

Arbetade timmar

Index 2008=100, säsongrensat

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2016

Under det senaste kvartalet var det framförallt handel som bidrog till den starka utvecklingen bland tjänstebansherna. Sett till perioden från och med 2013 har de arbetade timmarna inom handeln dock utvecklats som ekonomin i stort. Istället är det hotell och restaurang, vård och utbildning samt företagstjänster som har lyft utvecklingen av antalet arbetade timmar inom de tjänsteproducerande branscherna och därmed för ekonomin i stort.

Fortsatt stark utveckling för sysselsättningen

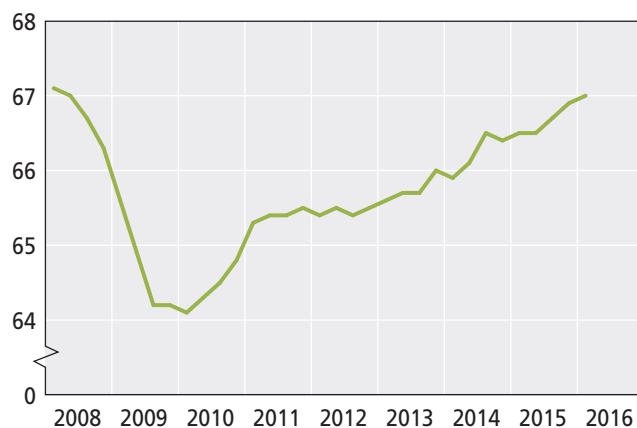
Antalet sysselsatta fortsatte att öka stadigt första kvartalet enligt nationalräkenskaperna (NR). Ökningen uppgick till 0,5 procent säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Även om det var en något svagare utveckling än kvartalet innan har nu utvecklingen tre kvartal i rad varit starkare än det historiska snittet från 2006.

Sysselsättningsgraden uppe på förkrisnivå

Enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU) ökade sysselsättningsgraden första kvartalet till 67,0 procent säsongrensat. Det är i nivå med inledningen av 2008, strax innan sysselsättningsgraden började falla snabbt i samband med finanskrisen.

Sysselsättningsgrad 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensad¹ månadsdata. Procent av befolkningen

Källa: AKU

Data t.o.m. första kvartalet 2016

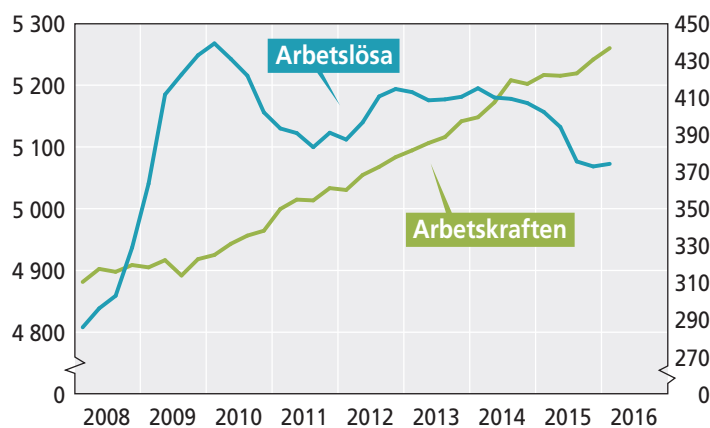
Arbetslösheten oförändrad

Den relativa arbetslösheten för första kvartalet uppgick till 7,1 procent säsongrensat. Arbetslösheten låg därmed kvar på en oförändrad nivå jämfört med fjärde kvartalet 2015, den lägsta nivån sedan 2008.

Arbetslösheten har sjunkit stadigt sedan början av 2014. Inledningsvis var det främst en följd av att personer i arbetskraften växte snabbare än antalet arbetslösa, vilket ger en sjunkande relativ arbetslöshet. Men sedan slutet av 2014 och fram till tredje kvartalet 2015 var arbetskraften närmast oförändrad och växte långsammare än befolkningen. Istället var det ett sjunkande antal arbetslösa som bidrog till att den relativa arbetslösheten minskade. Denna tendens har dock på nytt vänt de två senaste kvartalen och arbetskraften har återigen stigit snabbare än befolkningen. För det första kvartalet tog uppgången i arbetskraften ut ökningen av antalet arbetslösa så att den relativa arbetslösheten höll sig oförändrad.

Personer i arbetskraften respektive arbetslösa 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensad¹ månadsdata. Tusental

Källa: AKU

Data t.o.m. första kvartalet 2016

¹ Ej trendutjämnade uppgifter. De uppgifter som AKU normalt publicerar är trendutjämnade.

Kontaktperson: Tomas Thorén, 08-506 941 46

Nationalförmögenheten

Nationalförmögenheten ger en bättre bild av hushållens tillgångar

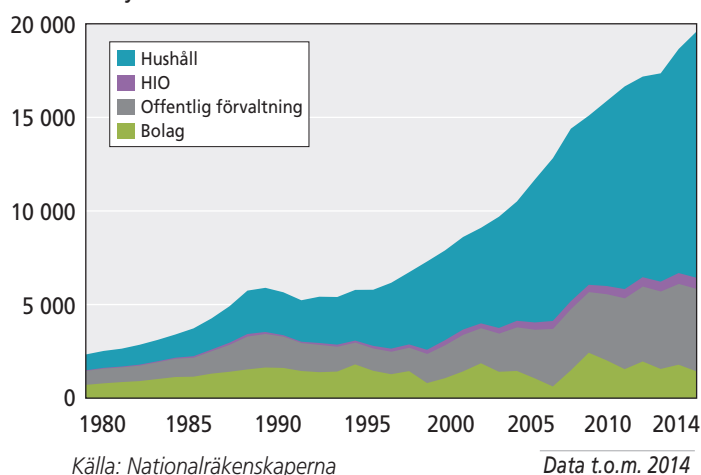
Nationalräkenskaperna publicerade i maj ny statistik om nationalförmögenheten. De nya uppgifterna bidrar bland annat till en mer fullständig bild av hushållens ekonomi. Vid sidan av de finansiella tillgångarna tillkommer nu även reala tillgångar, såsom småhus och mark, i hushållens balansräkning. Statistiken visar att hushållens andel av Sveriges samlade tillgångar har ökat kraftigt de senaste tio åren.

I maj 2016 kompletterades nationalräkenskaperna (NR) till att även omfatta Nationalförmögenheten för åren 1980 till 2014.¹ Det innebär att Sveriges samlade tillgångar, skulder och nettoförmögenhet redovisas uppdelat på bolagssektorn², offentlig förvaltning, hushållssektorn samt hushållens icke-vinstdrivande organisationer. I faktarutan om Nationalförmögenheten beskrivs definitioner och principer för beräkningarna.

Nationalförmögenheten har ökat 740 procent sedan 1980

Sveriges Nationalförmögenhet, det vill säga landets samlade tillgångar minus skulder, har ökat med 740 procent från 1980 till 2014 och uppgick i slutet av perioden till 19 594 miljarder kronor. Sveriges bruttonationalinkomst (BNI) ökade under samma period med 588 procent. Den största delen av nationalförmögenheten ägs av hushållen, se följande diagram. Hushållens andel har ökat från drygt en tredjedel av nationalförmögenheten 1980 till ungefär två tredjedelar 2014. Det beror främst på att hushållens bostäder och pensionssparande har ökat kraftigt under denna period. Hushållens pensionssparande består till största delen av tjänste- och premiepensioner och dessa tillgångar är låsta för hushållen fram tills pensionen. Bland övriga sektorer utgör offentlig förvaltning den största andelen på 22 procent, bolagssektorn 7 procent och hushållens icke-vinstdrivande organisationer (HIO) 3 procent.

Nationalförmögenhet per sektor
Miljarder kronor

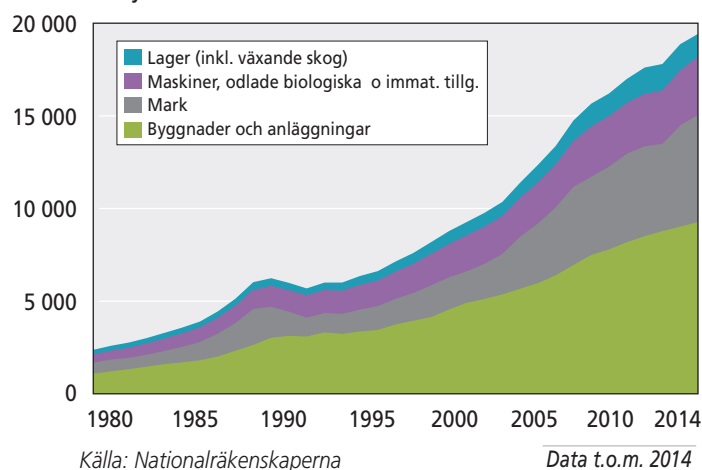

I diagrammet nedan är nationalförmögenheten uppdelad på olika tillgångsslag. Byggnader och anläggningar utgjorde den största andelen med 47 procent 2014. Mark utgjorde den näst största med 30 procent följt av maskiner, odlade biologiska och immateriella tillgångar³ med 16 procent och lager inklusive växande skog stod för 6 procent. En finansiell tillgång hos en enhet motsvaras av en lika stor skuld hos en annan enhet och därför blir nettot av dessa lika med Sveriges finansiella nettoställning mot utlandet⁴. Sveriges finansiella nettotillgångar i utlandet utgjorde 1 procent av nationalförmögenheten år 2014.

Även om det nominella värdet på byggnader och anläggningar har ökat avsevärt var dess andel av den totala nationalförmögenheten 1980 lika stor som 2014, det vill säga 47 procent. Markens andel har däremot ökat från 26 till 30 procent under samma tidsperiod. Andelen för maskiner, immateriella tillgångar samt lager minskade istället under samma tidsperiod.

Byggnader och anläggningar summeras med mark till det totala fastighetsvärdet⁵ inklusive vissa anläggningar som vägar och järnvägar. Värdet av Sveriges samlade fastigheter bidrar därför överlägset mest till nationalförmögenheten med nära 77 procent.

Nationalförmögenhet per tillgångsslag
Miljarder kronor

1 De reala tillgångarna publiceras i statistikdatabasen på www.scb.se/nr0103/. De benämns där icke-finansiella tillgångar.

2 Bolagssektorn redovisas som finansiella resp icke finansiella bolag.

3 Här ingår maskiner, inventarier, vapensystem, odlade biologiska tillgångar, forskning och utveckling, datorprogram och databaser samt litterära, musikaliska och andra konstnärliga originalverk.

4 Sveriges finansiella nettoställning mot utlandet innebär finansiella tillgångar minus skulder för Sverige mot utlandet. I Betalningsbalansen på SCB motsvaras det av den finansiella utlandsställningen.

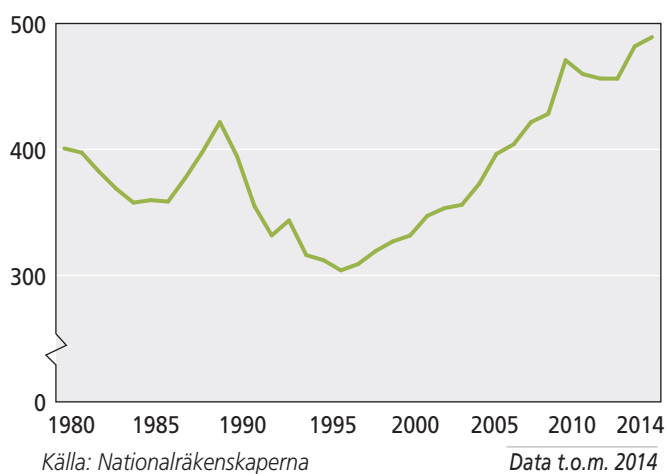
5 Marknadsvärdet av Sveriges fastigheter uppdelade på byggnader och mark har beräknats med data ur SCB:s Fastighetstaxeringsregister samt Fastighetsprisregister.

Nationalförmögenhetens andel av BNI ökade

Kvoten mellan nationalförmögenheten och Sveriges BNI¹ ger information om hur förmögenheten har utvecklats i förhållande till inkomsterna. Då BNI mäter de totala inkomsterna i Sverige under ett år, visar kvoten utvecklingen i mer reala termer.

Sveriges nationalförmögenhet har stigit från 400 procent till 490 procent av BNI mellan åren 1980 och 2014, se följande diagram. Det betyder att Sveriges samlade förmögenhet har vuxit mer än Sveriges samlade inkomster under denna period. Under fastighetskrisen i mitten av 1990-talet var nationalförmögenheten nere på strax över 300 procent av BNI eftersom tillgångarna då minskade i värde.

Nationalförmögenhet/BNI
Procent

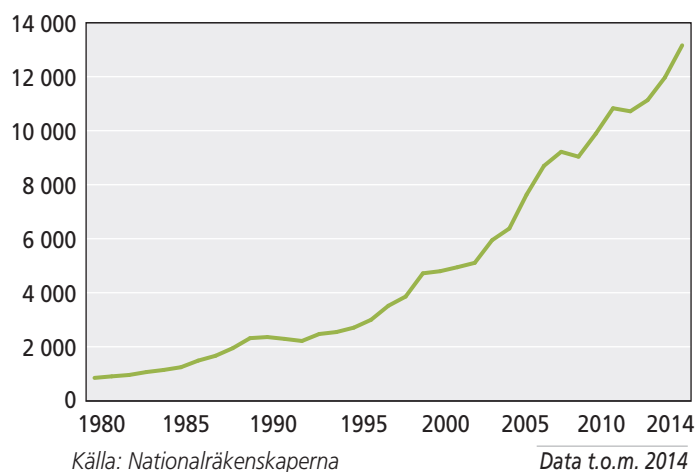

Hushållens tillgångar har ökat snabbare än skulderna

De nya uppgifterna i Nationalförmögenheten bidrar till en mer fullständig bild av hushållens ekonomi än vad statistiken tidigare visat. NR publicerar löpande uppgifter om hushållens disponibla inkomster, konsumtionsutgifter och sparande samt de finansiella tillgångarna och skulderna. Nu tillkommer hushållens reala tillgångar i balansräkningen.

Hushållens samlade tillgångar uppgick till 16 553 miljarder kronor vid utgången av 2014 medan skulderna var 3 392 miljarder. Nettoförmögenheten, tillgångarna minus skulderna, uppgick därmed till 13 160 miljarder i slutet av 2014. 1980 var motsvarande siffra 847 miljarder kronor, vilket innebär att nettoförmögenheten på 34 år ökade med 1 450 procent, se nästa diagram.

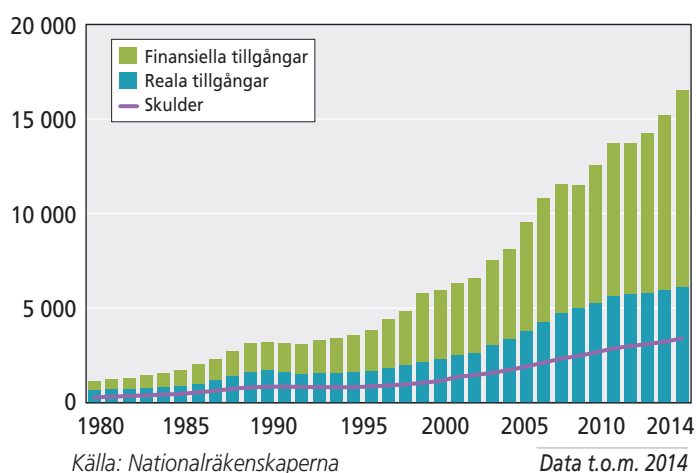
Hushållens nettoförmögenhet
Miljarder kronor

Sedan 1992, då Sverige befann sig mitt i fastighetskrisen, har hushållens finansiella tillgångar varit större än de reala tillgångarna, se diagrammet nedan. 1980 utgjorde de reala tillgångarna 59 procent av hushållens totala tillgångar medan motsvarande andel hade sjunkit till 37 procent 2014. Att de finansiella tillgångarna fått en större betydelse för hushållens totala tillgångar beror främst på den starka börsutvecklingen vilken framförallt påverkat hushållens tillgångar i försäkringar, pensioner, fonder samt direktägda aktier. Men också bland annat på att bostadsrätterna har blivit fler samt ökat kraftigt i värde.

Hushållens skulder har ökat i en långsammare takt än tillgångarna mellan åren 1980 och 2014. Därför har också nettoförmögenheten ökat mycket under perioden och följer tillgångarnas utveckling. Tillväxten av hushållens förmögenhet har tillfälligt avstannat under perioder då det varit ekonomiska kriser i Sverige, såsom exempelvis IT-kraschen kring millennieskiftet och finanskrisen under 2008 och 2009. Finans- och fastighetskrisen i början av 90-talet var dock den enda perioden då de reala tillgångarna minskade i värde. Under de övriga ekonomiska kriserna har endast de finansiella tillgångarna minskat i värde.

Hushållens tillgångar och skulder
Miljarder kronor

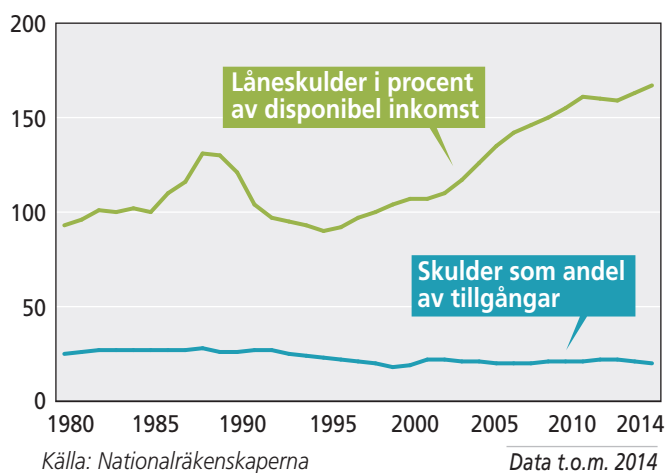
¹ Bruttonationalinkomst (BNI): Summan av alla inkomster i Sverige under ett år. Bruttonationalinkomst (till marknadspris) är lika med BNP minus primära inkomster (löner och avkastning) som inhemska enheter betalar till utländska enheter plus primära inkomster som inhemska enheter erhåller från utlandet.

Skuldkvoter för hushållen visar olika utveckling

Hushållens låneskulder sätts ofta i relation till hushållens disponibla inkomster men en kompletterande bild fås om de totala skulderna jämförs med de samlade tillgångarna, se nedanstående diagram. De totala skulderna bestod av 96 procent låneskulder år 2014 medan cirka tre fjärdedelar av de totala skulderna var bostadslån¹.

Hushållens låneskulder som andel av de disponibla inkomsterna har ökat kraftigt under perioden. Låneandelen har stigit från 93 procent 1996 till 167 procent 2014. Hushållens totala skulder som andel av de totala tillgångarna har däremot minskat från 25 procent 1980 till 20 procent 2014.

Två olika skuldkvoter för hushållen
Procent

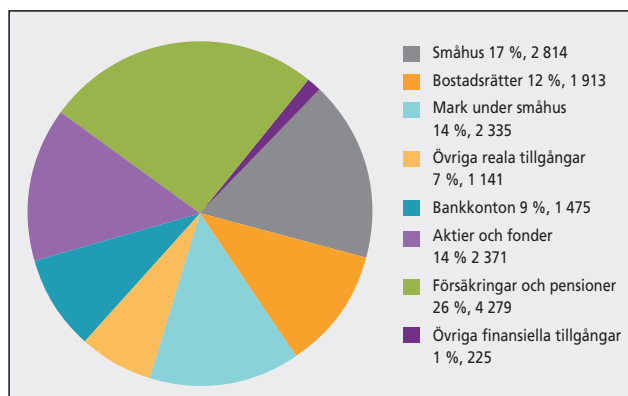

Hushållens tillgångar domineras av bostäder och pensioner

De största kategorierna i hushållens balansräkning är bostäder och pensionssparande, se följande diagram. Det totala fastighetsvärdet för småhus² inklusive mark utgjorde 31 procent av hushållens totala tillgångar år 2014. Dessa uppgifter har tillkommit i och med publiceringen av nationalförmögenheten och är inte publicerade tidigare. Hushållens bostadsrätter klassificeras i NR som en ägarandel i en ekonomisk förening vilket är en finansiell tillgång. Hushållens ägande av bostadsrätter uppgick vid utgången av 2014 till 12 procent av tillgångarna. Hushållens totala bostadsä-

gande inklusive tillhörande mark uppgick till 7 062 miljarder kronor 2014 och utgör därför den överlägset största tillgångskategorin med 43 procent av tillgångarna.

Hushållens tillgångar 2014³
Procent och miljarder kronor

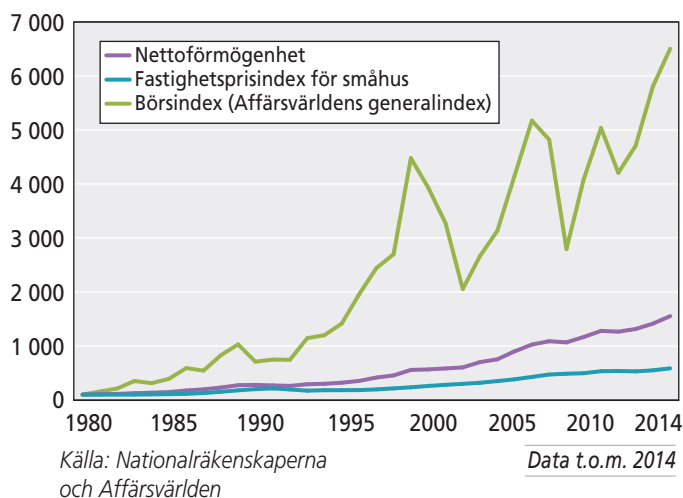

Källa: Nationalräkenskaperna

Sparandet i försäkringar och pensioner⁴ är också betydande för hushållen och uppgick till 4 279 miljarder kronor eller 26 procent av tillgångarna vid utgången av 2014. Bostäder och pensioner utgör alltså tillsammans omkring två tredjedelar av hushållens samlade tillgångar. Av hushållens totala innehav av försäkringar och pensioner utgör tjänste- och premiepensioner cirka 75 procent. Värt att notera är också att, trots det låga ränteläget, utgjorde kontosparatet nästan 9 procent av tillgångarna. Sparandet på bankkonton uppgick till 1 475 miljarder kronor vid utgången av 2014.

Eftersom en stor del av pensionssparandet består av aktier och kategorin aktier och fonder också är betydande är en stor del av hushållens finansiella tillgångar aktierrelaterade. Hushållens förmögenhet drivs därför främst av prisutvecklingen på aktiemarknaden och bostadsmarknaden, se diagrammet nedan.

Hushållens nettoförmögenhet och tillgångspriser
Indexerade årsvärden 1980=100

¹ Enligt Finansmarknadsstatistik december 2014, <http://www.scb.se/fm5001>

² I kategorin småhus ingår småhus, flerbostadshus samt fritidshus i Sverige och i utlandet.

³ I kategorin övriga reala tillgångar ingår övriga byggnader och anläggningar, maskiner och inventarier, odlade biologiska tillgångar, immateriella tillgångar, lager inklusive växande skog samt övrig mark. I kategorin aktier och fonder ingår noterade och onoterade aktier samt fonder. I kategorin övriga finansiella tillgångar ingår räntebärande värdepapper, lån, finansiella derivat samt obetalda/förutbetalda inkomster och utgifter. I hushållen ingår även företagshushållen, dvs. egenföretagarna med enskild firma.

⁴ I kategorin försäkringar och pensioner ingår privat sparande, tjänste- och premiepensioner samt övriga försäkringstekniska avsättningar.

Principerna för Nationalförmögenheten och Nationella Balansräkningar¹

Balansräkningen är en redovisning av marknadsvärdet av ekonomiska tillgångar och skulder. Med marknadsvärde menas det pris som skulle erhållas vid en försäljning av en tillgång². Med ekonomiska tillgångar menas tillgångar som ger inkomster, kan säljas eller bevarar värde. Exempelvis räknas inte humankapital, villkorade tillgångar eller varaktiga konsumtionsvaror som tillgångar. Varaktiga konsumtionsvaror ingår istället i NR som hushållens konsumtionsutgifter.

Tillgångarna delas upp i icke-finansiella och finansiella tillgångar. De icke-finansiella tillgångarna delas vidare upp i producerade tillgångar som exempelvis byggnader och icke-producerade tillgångar där mark ingår. När skulderna dras av från tillgångarna fås nettoförmögenheten. För den totala nationella ekonomin kallas nettoförmögenheten för nationalförmögenhet³, se tabell nedan.

Sveriges balansräkning och Nationalförmögenhet 2014 Miljarder kronor

Tillgångar	Skulder
Reala tillgångar 19 424	Skulder 49 141
Finansiella tillgångar 49 310	Nationalförmögenhet 19 594
Totala tillgångar 68 734	Total 68 734

Källa: Nationalräkenskaperna

För sektorerna icke-finansiella och finansiella bolag motsvaras begreppet eget kapital av summan av nettoförmögenhet och värdet av ägarandelar, aktier och fonder som skulder i balansräkningen. För dessa sektorer visar eget kapital en mer fullständig bild av det totala värdet av alla bolag i ekonomin. Det beror på att aktier på företagets skuldsida egentligen inte är skulder utan företagets egna medel.

1 På www.scb.se/nr0103 publiceras Nationalförmögenheten uppdelad per sektor och fördelad på olika slag av tillgångar och skulder. Där finns en dokumentation där källor, beräkningsmetoder och alla variabler är specificerade.

2 De finansiella tillgångarna banktillgodohavanden och lån värderas istället till nominellt belopp.

3 Nationalförmögenheten är summan av Sveriges icke-finansiella (reala) tillgångar och den finansiella nettoförmögenheten med avseende på utlandet.

Kontaktperson: Mårten Pappila, 08-506 945 01

Hushållens sparande de senaste 20 åren

Sänkt risknivå i hushållens sparande

Hushållens sparbeteende har blivit mer inriktat mot lågrisk-sparande än det var för tjugo år sedan. Framför allt har sparandet på bankkonton ökat kraftigt den senaste tioårs-perioden. Samtidigt har intresset för sparande med hög risk såsom i aktier varit svalare sedan millennieskiftet. En hög prisnivå på bostadsmarknaden och en stigande skuldsättning hos hushållen kan ha lett till att sparande i boendet, i form av ökad insats och högre amorteringar, har tagit en större andel av sparandet de senaste åren.

Hushållens stigande skuldsättning har i flera års tid varit omskrivet i media och föremål för politiska diskussioner. Under samma period har även hushållens sparande i vissa sparformer ökat. I denna artikel undersöks hur utvecklingen har varit för några av de största finansiella sparformerna de senaste tjugo åren. Fokus läggs också på att se hur hushållens benägenhet att ta risk i sitt sparande har förändrats under denna period.

Det finns stora skillnader mellan riskgraden i olika sparformer. Bankinlåning får ses som en mycket säker investering med låg risk medan aktiesparande å andra sidan är en sparform med hög riskgrad. Fonder och privat pensions-sparande¹ är två andra betydande sparformer som hamnar någonstans mittemellan kontosparande och aktier vad gäller risknivå, men den varierar beroende på typ av fond och även för olika former av privat pensionssparande. Artikeln är inriktad på hushållens aktiva placeringsval och behandlar inte mer indirekta spartyper såsom tjänste- och premiepensioner, utan endast hushållens direktsparende. Det dataunderlag som används kommer främst från SCB:s Finansräkenskaper.

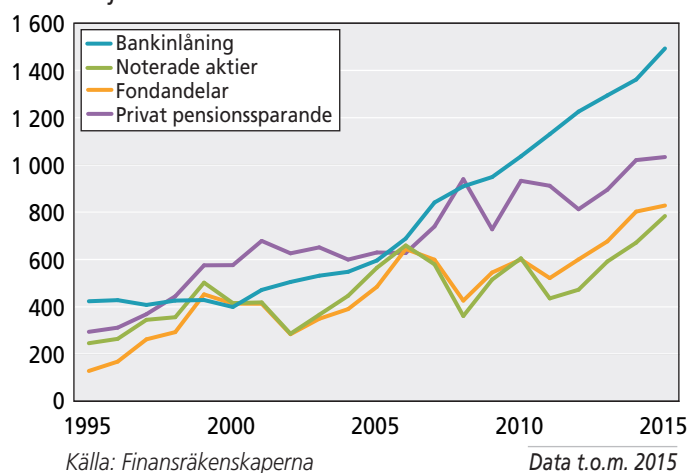
Kraftig ökning av innehaven i olika finansiella tillgångar

Hushållens samlade innehav av bankinlåning, aktier, fonder och privat pensionssparande har samtliga ökat kraftigt sedan 1995, se följande diagram. Hur stort värdet på tillgångarna är hänger till viss del ihop med hur stort sparandet² har varit, men i olika utsträckning för olika sparformer. Innehaven kan alltså stiga till följd av insättningar i sparformen, d.v.s. av sparande eller av att tillgångarna ökar i värde eller av både och. För bankinlåningen är det framför allt sparande som ligger bakom ökningen av innehavet under perioden eftersom det inte varit någon stor värdeökning att tala om då räntorna på bankkontona varit låga.

För aktieinnehavet är bilden en annan. Uppgången på hushållens totala aktieinnehav beror främst på den stigande börsutvecklingen under perioden och inte på att hushållen skjutit in nytt kapital i aktiemarknaden. Fondinnehavet har också till stor del ökat till följd av börsutvecklingen

och det har även innehavet i privata pensioner gjort. För den sistnämnda har dock sparandet varit relativt högt och värdeökningen lägre än för exempelvis fonderna. Det beror på att en mindre andel av de underliggande tillgångarna i pensionssparandet består av aktier.

Hushållens totala innehav i olika finansiella tillgångar
Miljarder kronor

Ökat sparande på bankkonton

Vid en analys av sparandet de senaste 20 åren visar det sig att det är en sparform som har ökat mer än de andra och som har en tydligt uppåtgående trend. Det är sparande på bankkonton, se andra diagrammet på sid 21. Andra hälften av 90-talet var intresset för kontosparande relativt svalt. Sparandet på bankkonton svängde mellan nettoinsättningar och -uttag i princip vartannat år. Under denna period verkade det däremot finnas en tilltro till börsen som ökade i snabb takt. Men sedan bröt IT-kraschen ut år 2000. Mellan toppnoteringen i mars 2000 och botten i oktober 2002 föll börsen med mer än 70 procent. Och det är också runt millennieskiftet som hushållens sparbeteende börjar ändras i favör för ett säkrare sparande och då framför allt för inlåning på bankkonton. Från att ha varit svagt positivt, i genomsnitt 2 miljarder per år mellan 1995 och år 2000, ökade sparandet på bankkonton till i snitt 32 miljarder kronor per år följande femårsperiod. Men det är de senaste tio åren som kontosparandet verkligen har tagit fart, då det mellan 2006 och 2015 uppgick till 88 miljarder i snitt per år, se andra diagrammet på sid 21.

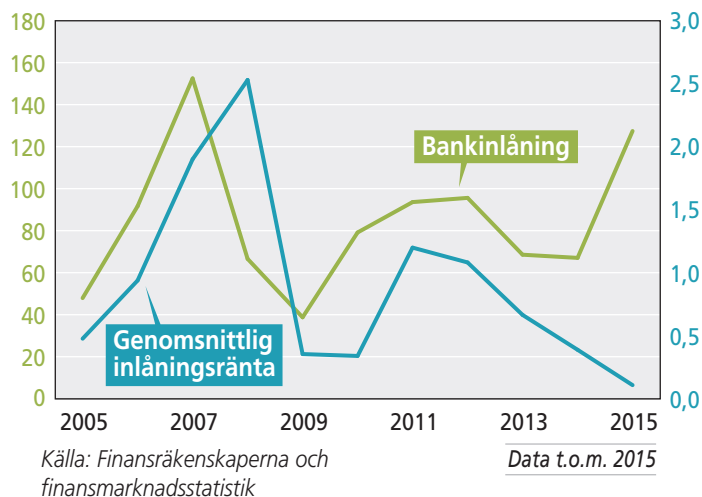
¹ Med privat pensionssparande avses FA62, privat försäkringssparande i Finansräkenskaper. Här ingår endast avsättningar hushållen gör på eget initiativ och inga tjänstepensioner eller premiepensioner.

² Med sparande avses i hela texten nettosparande, d.v.s. insättningar i en sparform minus uttag ur densamma under en period. För till exempel aktier avses då köp minus försäljning av aktier under t.ex. ett år.

Även om sparandet på bankkonton har haft en väldigt låg värdeökning jämfört med aktierelaterat sparande så har hushållen ändå tenderat att öka kontoinsättningarna när inlåningsräntan ökat och tvärtom, se diagram nedan. Det här mönstret bröts för ett par år sedan. Trots en i det närmaste obefintlig sparränta under 2015 satte hushållen ändå in 127 miljarder kronor på bankkonton.

Sparande på bankkonton och inlåningsränta

Vänster axel, miljarder kronor, höger axel procent

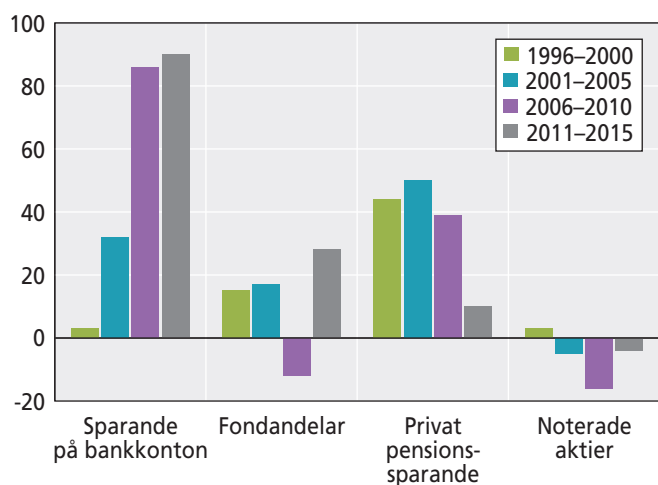

Svalt intresse för aktier på 2000-talet

Utvecklingen i aktiesparandet¹ har inte alls varit i närheten av inlåningen på bankkonton. Efter IT-kraschen sjönk hushållens sparande i aktier och sparandet har till och med varit negativt de senaste 15 åren, se följande diagram. Sedan 2001 har hushållen i genomsnitt tagit ut 8 miljarder kronor mer från aktiemarknaden än de satt in. Trots att sparandet i aktier alltså varit väldigt lågt, eller till och med negativt, under de senaste tjugo åren har hushållens aktietillgångar ökat med över 300 procent, från knappt 250 miljarder 1995 till 784 miljarder 20 år senare till följd av stigande börskurser.

Hushållens sparande uppdelat i femårsperioder

Miljarder kronor

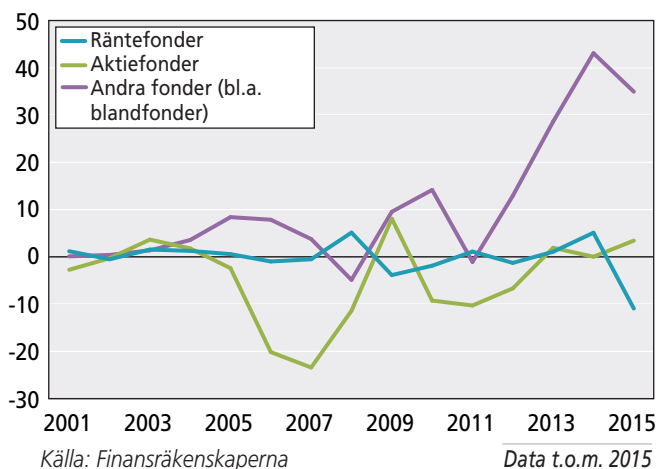
Blandfonder har ökat i popularitet de senaste åren

Fondsparande är en populär sparform i Sverige och har vuxit, från att 1980 utgöra mindre än en procent av hushållens finansiella förmögenhet till drygt 30 procent år 2015. Men en stor del av detta, över halva fondinnehavet, finns i tjänstepensioner eller premiepensioner, som inte behandlas i denna artikel. Det som avses med fondsparande här är endast hushållens direktsparande i fonder.

Från mitten av 90-talet och tio år framåt var fondsparandet positivt varje år. Detta ändrades åren närmast före finanskrisens utbrott samt året för krisens start, då hushållen gjorde sig av med relativt stora fondvolymerna.² Från 2012 har dock fondsparandet ökat igen, vilket sammanfaller med att Investeringsparkonton (ISK-konton)³ infördes detta år. Samtidigt som fondsparandet ökat har sparande i privata försäkringar minskat och legat på en lägre nivå sedan 2012. Det innebär förmodligen att hushållen till viss del ersatt det privata pensionssparandet med ISK-konton. Fondsparandet har sedan 2012, via ISK-konton⁴ eller direktsparande i fondbolag, dominerats av sparande i blandfonder. Fond-i-fonder har också varit populära de senaste åren. Båda dessa fondtyper ingår i kategorin andra fonder i Finansräkenskapernas statistik, se diagrammet nedan.

Hushållens sparande i olika fondtyper

Miljarder kronor

Sett till utvecklingen på risknivå på fondsparandet så har den fondtyp med högst risk, aktiefonderna, haft en svag utveckling under hela perioden, sedan tidsseriens start 2001, med i genomsnitt större uttag än insättningar. Sparandet har varit lågt även i den fondtyp som har lägst risk, räntefonder-

1 Avser sparandet i noterade aktier, ej onoterade, då transaktionsvärden för onoterade aktier saknas.

2 I snitt var nettouttaget 28 miljarder kronor per år mellan 2006-2008.

3 På ett investeringssparkonto kan man placera pengar i bland annat aktier, obligationer och fonder.

4 I Finansräkenskaperna särredovisas inte innehaven på ISK-konton utan dessa tillgångar redovisas under respektive tillgångsslag, till exempel aktier eller olika fondtyper, såsom aktiefonder, räntefonder eller blandfonder.

na. Blandfonder har haft det klart högsta sparandet, åtminstone de senaste åren. De kan enligt Fondbolagens förening betraktas som aktierelaterat sparande och har därmed en högre risknivå. Endast sett till risknivån i fondsparandet så har den alltså ökat något de senaste åren eftersom sparandet i blandfonder stigit kraftigt.

Fondsparandet har dock sannolikt påverkats mycket av strukturella förändringar, som att ISK-kontona gjort det lättare att spara i fonder och därmed kan förmodas ha bidragit till uppgången sedan 2012. Andra faktorer spelar också in. Till exempel så är spararna idag, jämfört med för tjugo år sedan mer upplysta vad gäller avgifter och kostnader, vilket troligtvis har påverkat vilken typ av fond hushållen väljer. På senare tid har hushållens sparande i aktiefonder i princip enbart utgjorts av indexfonder som inte har någon förvaltningsavgift.

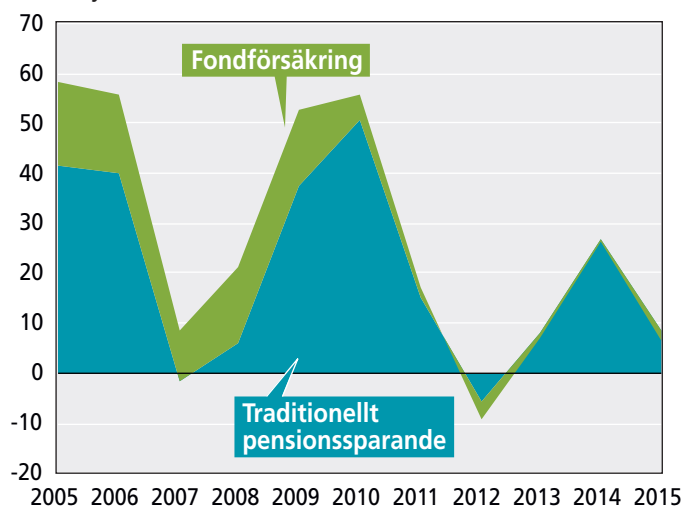
Det privata pensionssparande har minskat

Det privata pensionssparandet, det vill säga avsättningar till pensionen hushållen gör på egen hand som inte har något med tjänstepension eller premiepension att göra, har minskat de senaste åren, se andra digrammet på sid 21. En möjlig förklaring är, som nämnts ovan, att ISK-konton i viss utsträckning har ersatt det privata pensionssparandet. Dessutom har incitamentet för privat pensionssparande minskat rejält eftersom avdragsrätten för privat pensionssparande först sänktes 1 januari 2015 och sedan slopades helt i inledningen av 2016.

I Finansräkenskaperna delas det privata pensionssparandet upp i traditionellt pensionssparande, som ger ett garanterat utbetalningsbelopp som inte kan understigas, och i fondförsäkring, där spararen själv väljer fonder och riskgrad och inget garantibelopp finns.¹ Fondförsäkring har en högre risknivå än traditionellt pensionssparande. 2012 var sparandet i fondförsäkring negativt; uttagen var alltså större än insättningar och åren därefter har det i princip varit noll. Det traditionella pensionssparandet har de senaste fem åren varit betydligt lägre än åren innan, mindre än hälften av snittet för femårsperioden innan, men ändå positivt. Vad gäller de privata pensionsavsättningarna har alltså hushållens risktagande minskat på senare år.

Privat pensionssparande, uppdelat i traditionellt pensionsspar och fondförsäkring

Miljarder kronor

Källa: Finansräkenskaperna

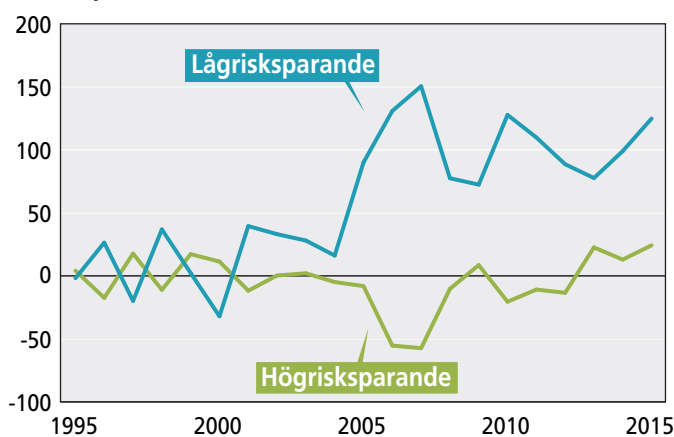
Data t.o.m. 2015

Sparandet betydligt större i sparformer med låg risk

Sammanfattningsvis kan man säga att hushållens risktagande i sparandet har minskat under de senaste tjugo åren. I diagrammet nedan jämförs sparformer med låg risk med placeringsalternativ med en högre risknivå. I lågrisksparandet ingår sparande på bankkonton, traditionellt pensionssparande och räntefonder. Med högrisksparande avses aktierelaterat sparande och där ingår noterade aktier, aktiefonder samt blandfonder. Sedan 2001 har lågrisksparandet varit högre än det aktierelaterade sparandet.² De senaste fem åren har sparandet med låg risk främst dragits upp av sparande på bankkonton. Högrisksparandet gick upp något strax efter finanskrisen, år 2009, men hade efter det under några år större uttag än insättningar. Sedan 2013 har dock högrisksparandet varit positivt, vilket främst beror på att blandfonder ökat i popularitet.

Sparandet sett utifrån risk

Miljarder kronor

Källa: Finansräkenskaperna och finansmarknadsstatistik samt egna beräkningar

Data t.o.m. 2015

¹ Uppdelningen på traditionellt pensionssparande och privat finns fr.o.m. 2005. Sparandet för totalt privat pensionssparande sedan 1995 finns i andra diagrammet på sid 21.

² För privat traditionellt pensionssparande, räntefonder och aktiefonder startar tidsserien 2001 och för blandfonder 1999.

Ökat sparande i boendet

En annan mer indirekt sparform som ökat på senare år är kopplat till boendet. Hushållens bostadslån har de senaste 20 åren ökat med nära 500 procent.¹ Det är en följd av att bostadspriserna har stigit snabbt samtidigt som allt fler äger sitt boende idag, framför allt då andelen som bor i bostadsrätt ökat samtidigt som andelen som bor i hyresrätt har minskat. För att stävja prisutvecklingen på bostadsmarknaden samt för att förhindra att hushållens lånestock skenar iväg ytterligare har åtgärder införts eller är på väg att införas. Bolånetaket som infördes 1 oktober 2010, medförde att bankerna som mest får bevilja lån upp till 85 procent av köpeskillingen.² Då det blivit svårare och dyrare att ta lån som överstiger detta borde det medföra att hushållen vid ett bostadsköp lägger in mer sparpengar i insats än tidigare.

1 Avser hushållens lån i banker och bostadsinstitut.

2 Resterande del av köpeskillingen på en bostad finansieras med en egen kontantinsats, möjligen delvis med ett lån utan säkerhet. Vissa långivare erbjuder blancolån (lån utan säkerhet) för lån över 85 procent av bostadens värde. Eftersom bostaden inte står som säkerhet har sådana lån därför högre ränta än både bottenlån och topplån.

3 Finansinspektionen, Den svenska bolåneemarknaden, april 2016.

4 <http://www.svd.se/skilda-varldar-for-nordiska-bolane kunder>.

Den 1 juni i år införs också ett amorteringskrav, som innebär att alla som tar nya bolån som överstiger 50 procent av bostadens värde måste betala av på lånet. Storbankerna har i princip dock redan infört detta krav och enligt Finansinspektionen har amorteringarna ökat kontinuerligt sedan 2011, som var startåret för undersökningen.³ För de hushåll som har ökat sina amorteringar finns, allt annat lika, mindre utrymme för andra sparformer än tidigare. Både bolånetaket och ökade krav på amorteringar kan således innebära att hushållen lagt in mer av sparpengarna i boendet de senaste åren. Pengar som annars kunnat placeras i aktiemarknaden, sätts in på bankkonton eller någon annan sparform.

I Sverige har intresset för att amortera varit lågt jämfört med många andra europeiska länder. Svensarna har istället satsat på en annan typ av sparande medan till exempel finländarna har en tradition av att betala av på sina lån.⁴ Enligt Finansinspektionen är den genomsnittliga löptiden för ett bolån i Sverige 50 år, vilket kan jämföras med 20–30 år för Tyskland, Frankrike, Spanien och Italien. I övriga Norden är löptiden i linje med dessa länder. Troligtvis är sparande i boendet på väg att ta en större andel av det totala sparandet även i Sverige.

Kontaktperson: Maria Schoultz, 08-506 940 74

Dokumentation av BNP

Ny dokumentation av nationalräkenskaperna

En ny dokumentation över nationalräkenskapernas årsberäkningar i löpande priser publicerades i april 2016, och ger en detaljerad inblick i bland annat sammanställningen av BNP och BNI. Den visar också att årliga källor och registerdata utgör drygt två tredjedelar av underlaget till BNP, medan modellberäkningar står för ungefär 15 procent. Att ha transparenta och jämförbara metoder för hur dessa estimat sammanställs är också viktigt eftersom de ska spegla en heltäckande bild av den ekonomiska utvecklingen i ett land. En stor del av EU-avgiften baseras också på bruttonationalinkomsten.

EU-avgiften baseras i hög grad på uppgifter från nationalräkenskaperna

Sverige kommer under 2016 att betala drygt 30 miljarder kronor i avgifter till Europeiska unionen (EU), ungefär 13 miljarder kommer dock tillbaka till Sverige i form av stöd och bidrag. Avgiften som varje land ska betala in till EU bestäms utifrån Sveriges och de övriga EU-ländernas bruttonationalinkomst (BNI), momsinkomster samt tullar och avgifter vid handel med länder utanför EU. Eftersom cirka 75 procent av avgiften till EU baseras på BNI i nationalräkenskaperna (NR), så är det viktigt att alla länders redovisning

av NR är harmoniserade och beräkningarna transparenta.

I detta syfte har alla medlemsländer skrivit en ny dokumentation över källor, metoder och beräkningar för att sammanställa BNP och BNI. Arbetet har skett i samband med en uppdatering av den internationella manualen över NR-systemet, SNA 2008 och den nya europeiska förordningen, ENS 2010¹. Den svenska dokumentationen publicerades i april 2016².

Dokumentationen ger inblick i NR-beräkningarna och är ett viktigt underlag för EU-revisioner

Nationalräkenskaperna ska bygga på metoder enligt en gemensam internationell standard med definitioner, klassificeringar och beräkningar som ger en heltäckande bild

1 ENS (Europeiska National- och Regionalräkenskapssystemet) 2010 är den svenska översättningen av ESA-förordning nummer 549/2013 (European System of National and Regional Accounts) av europeiska parlamentet och rådet den 21 maj 2013. Denna ersätter den tidigare förordningen 2223/96 av den 25 juni 1996.

2 Dokumentationen i sin helhet finns på: http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Nationalrakenskaper/Nationalrakenskaper/Nationalrakenskaper-kvartals-och-arsberakningar/22909/Dokumentation-av-BNP-och-BNI-berakningar-i-lopande-priser/

över varje lands uppgifter. Underlag och beräkningar ska täcka in alla aktiviteter för att ge bästa jämförbarhet mellan länderna. Samma mall måste användas i alla EU-länder, och den följer innehållet i ENS-förordningen. Dokumentationen är ett viktigt underlag för de löpande revisioner som Eurostat utför av alla länders beräkningar. Om beräkningarna inte uppfyller kraven enligt ENS-förordningen kan reservationer ges och förbättringar måste göras inom en viss tidsperiod. I värsta fall kan landet ifråga få krav på att betala in extra avgifter.

Sveriges BNP visar värdet av de varor och tjänster som producerats av alla enheter som varit verksamma i landet under en viss period. BNI är däremot ett inkomstbegrepp och ska endast innehålla värdet av inhemska enheters aktiviteter. Därför reduceras värdet på BNP med arbetsinkomster samt räntor och utdelningar på kapital som betalas till utländska hushåll och till utländska företag. Motsvarande inkomster som kommer in till Sverige läggs till. För Sveriges del handlar detta i hög grad om ersättningar i samband med gränspendling till Norge och Danmark.

Två tredjedelar av Sveriges BNP beräknas från årliga uppgifter

Till den publicerade dokumentationen, som omfattar metoder för beräkningar av löpande priser, finns även en uppdelning av källmaterialet i olika typer av underlag, så kallade Process Tables. I denna sammanställning redovisas varifrån underlagen har hämtats, vilket exempelvis kan vara årliga källor från administrativa register eller speciella undersökningar inom ett visst område som ofta är anpassade till NR:s definitioner. Det går också att se hur stor andel modellberäkningar utgör, det vill säga där man inte har tillgång till exakt källdata. Det framgår också vilka tillägg som gjorts för estimat som bedöms ha en större osäkerhet, såsom dolda och illegala aktiviteter samt hur stora de slutliga balanseringsposterna varit för att få exakt samma värde på BNP från produktions- och från användningssidan.

Process tables

	Procent av BNP	Utgörs av exempelvis
Årliga källor	67,7	Årliga adm. källor, undersökningar
Extrapolering och modeller	14,9	Bostäder, kapitalförslitning, FISIM ¹
Övriga underlag	10,1	Byggproduktion
Datavalidering	0,4	El- och gasproduktion
Konceptuella	4,9	FoU, programvaror, leasing försäkring, spelvinster
Tillägg för fullständighet	2,8	Dold och illegal verks.
Slutlig balansering	-0,7	Balansering

Källa: Nationalräkenskaperna

Nya beräkningar har höjt BNP-nivån över tid

När nya metoder eller definitioner har införts, som exempelvis den ändrade hanteringen av Forskning och Utveckling (FoU) i nya ENS, så räknas även tidigare år upp med

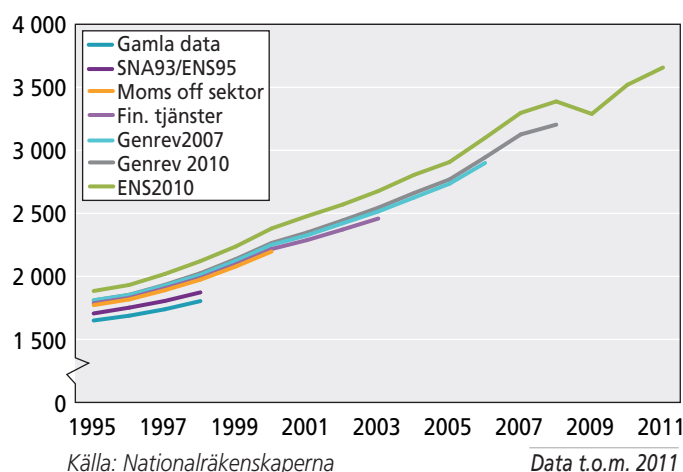
den nya information som tillkommit. Detta görs för att alla användare ska få tillgång till en sammanhängande tidsserie över den ekonomiska utvecklingen över tid.

De större revideringar som gjorts av NR-data efter inträdet i Europeiska unionen redovisas i nedanstående diagram. De handlar om anpassningar av de svenska beräkningarna till det internationella regelverket och uppdateringar utifrån förbättrade statistikunderlag. De reviderade beräkningarna har lett till stegvisa upprevideringar av BNP under denna tidsperiod, med mellan 170 och 317 miljarder kronor i nivå, om man räknar från det första tillfället som respektive uppdatering implementerades.

Den första anpassningen gjordes 1999 då EU-förordningen ENS 1995 infördes. Därefter följde justeringar för moms i offentlig verksamhet, utfördelning av finansiella tjänster (räntenettot) på olika användargrupper, registrering av mjukvaror och nu senast även FoU som investering i NR-beräkningar.

Generalrevideringar betecknar större revideringar inom NR, som har innehållit flera olika komponenter. Revideringen som genomfördes 2007 innehöll bland annat införande av illegala aktiviteter i de svenska beräkningarna och en ny undersökning av utrikeshandel med tjänster. 2010 års generalrevidering innehöll en, jämfört med tidigare, mer samordnad företagsstatistik som bygger på inkomstdeklarationer och speciell information från de allra största företagen. Samtidigt uppdaterades skattningar av svart verksamhet med de rapporter som Skatteverket redovisade utifrån sina undersökningar^{2,3}.

BNP
Uppdateringar av nationalräkenskaperna,
miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2011

¹ Financial Intermediation Services Indirectly Measured, finansiella tjänster (räntenettot).

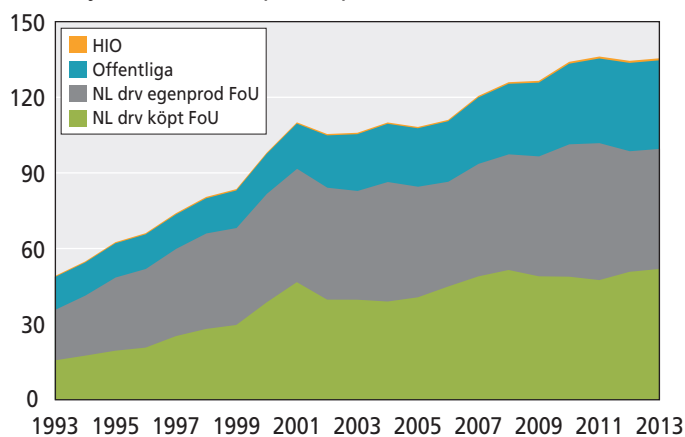
² Exempelvis investeringsenkät, undersökning av energianvändning, jord- och skogbruksundersökningar, utrikeshandel, uppgifter om offentlig verksamhet, enkät till ideella organisationer.

³ Skatteverket, Rapport 2006:4

FoU som investering fick stor effekt i Sverige

I samband med uppdateringarna av ENS så har även definitionsförändringar i stor utsträckning bidragit till de nya estimaten. Den senaste justeringen till ENS 2010 innebar en höjning av BNP-värdet med ungefär 5 procent. Det är i hög grad en konsekvens av att FoU-verksamhet ska registreras som investering i ENS. Eftersom Sverige har en mycket framträdande position inom FoU ökade BNP i Sverige mer än övriga EU-länder på detta område. I diagrammet nedan visas bland annat vilka omfattande FoU-insatser som gjorts inom näringslivet, dels som inköpt verksamhet dels som egenutvecklad samt totalt inom offentlig verksamhet och inom hushållens ideella organisationer, i detta fall främst inom Svenska Kyrkan.

Sveriges FoU-investeringar
Miljoner kronor, löpande priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2013

Definitionsskillnader måste hanteras inom NR

I SNA och i ENS-förordningen finns definitioner och anvisningar för hur aktiviteter ska beräknas. De underlag som används från företagets bokföring går inte alltid att nyttja rakt av i beräkningarna för att uppfylla de definitioner som ENS kräver. I sådana fall måste justeringar och modellberäkningar göras så att ENS-kraven tillgodoses. Dessa anpassningar efter anvisningarna är en viktig del av dokumentationen.

Exempelvis beskrivs beräkningen av hur FoU-satsningar nu behandlas som investeringar. I företagets bokföring redovisas köp av FoU som en kostnad och löpande interna utvecklingskostnader bokförs inte heller som investeringar. I dylika fall måste insatsförbrukningen reduceras med köpt FoU. Dessutom beräknas en produktionskostnad för egenutvecklad FoU och modellberäknade uppgifter läggs in som investeringar. Underlag för denna modell kommer i stor utsträckning från en enkät till företag, universitet och andra offentliga enheter om FoU-relaterade uppgifter.¹

Avskrivningar enligt företagsbokföringen följer inte heller riktlinjerna enligt ENS utan kapitalförslitning ska beräknas på hela objektets livslängd. Utifrån årliga investeringsbe-
lopp, inflationsjusteringar och kapitalförslitning beräknas årets kapitalstockar värderade till återanskaffningsvärde, den så kallade "perpetual inventory-metoden". Med en geome-

trisk funktion som innehåller samma avskrivningsprocent per kapitaltyp respektive år beräknas objektets värdeminskning över tiden.² För transportmedel och bostäder beräknas årliga stockvärden utifrån antalet enheter och aktuellt marknadspris.

Fullständig täckning inkluderar även dolda och illegala aktiviteter

NR ska spegla den totala ekonomiska utvecklingen och en stor utmaning är att få med alla transaktioner i beräkningarna. Det handlar om att ha bra underlag i form av register samt relevanta statistiska metoder och kontroller för att ta vara på källmaterialet på bästa sätt. Täckningen ska vara så fullständig som möjligt från såväl produktions- som användnings- och inkomstsidan eftersom de ska resultera i samma slutvärde på BNP.

I de underlag som används, såsom exempelvis inkomstuppgifter från Skatteverket, finns det vissa brister sett från nationalräkenskapernas behov. Det handlar exempelvis om underrapportering av omsättning, överrapportering av kostnader och i viss utsträckning andra dolda aktiviteter. Det är väldigt svårt att få information om illegala aktiviteter. I dokumentationen finns en redovisning av hur dessa aktiviteter har skattats i NR³. Det handlar speciellt om droger, prostitution, smuggling och illegalt spel. Anledningen till att även illegala aktiviteter ska inkluderas i beräkningarna är att jämförbarheten ska vara så god som möjligt mellan alla medlemsländerna. Vad som är illegalt i ett land är inte nödvändigtvis illegalt i ett annat land, utan inkluderas då i den öppet redovisade bokföringen. Exempelvis är inte prostitution en illegal aktivitet i Tyskland och i till exempel Nederländerna har droganvändande inte en illegal prägel.

Beräkningar av illegala aktiviteter är behäftade med stor osäkerhet. De skattningar som ingår av exempelvis drogkonsumtion bygger på information om antalet tunga missbrukare, ett beräknat möjligt drogintag per år samt insamlade gatupriser för olika preparat. För lätt missbruk handlar beräkningen om ett procentuellt antal personer⁴ som testat droger vid något tillfälle samt antagen frekvens och insamlade gatupriser. Prostitutionsberäkningarna bygger på behovet att finansiera drogmissbruk samt vissa andra utgifter enligt Socialstyrelsens normer för uppehälle. Beräkningen baseras också på vissa forskningsresultat om internetaktiviteter på

¹ FoU-undersökning enligt Frascatimanualen

² För en mer utförlig beskrivning om definitioner för dessa och andra områden inom NR-beräkningarna, se dokumentationen på http://www.scb.se/sv/_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Nationalrakenskaper/Nationalrakenskaper/Nationalrakenskaper-kvartals-och-arsberakningar/22909/Dokumentation-av-BNP-och-BNI-berakningar-i-lopande-priser/

³ En mer utförlig beskrivning finns även i dokumentet *Illegala transaktioner*, <http://www.scb.se/Statistik/NR/NR0102/Illegal%20activities.pdf>

⁴ Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning CANs årliga drogvaneeenkäter bland skolungdomar i årskurs 9 och i gymnasiet år 2.

området. Skattningarna av smuggling av alkohol och tobak utgår ifrån en enkät från SoRAD¹ vid Stockholms universitet.

Konfronterning av data och avstämningar

Vid beräkningar av BNP från de olika angreppssätten, produktions- och användningssidan², så genereras olika värden på BNP beroende på att de tillgängliga underlagen inte är

1 Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning

2 Produktionssidan beräknas som produktionsvärde minus insatsförbrukning för marknadsproducenter och som summa kostnader för icke-marknadsproducenter. Användningssidan utgör summan av hushållens, offentliga verksamheter samt hushållens ideella organisationers konsumtion samt investeringar, lagerförändringar och nettot av utrikeshandeln.

fullständiga utan innehåller olika brister och olikheter i täckning. En viktig del av arbetet med BNP-beräkningar blir då att stämma av dessa beräkningsansatser så att samma värde på BNP erhålls. Även denna konfrontations- och balanseringsprocedur redovisas på lägsta möjliga datanivå i dokumentationen.

Generellt sett går balanseringen till så att värden från produktions- respektive användningssidan ställs emot varandra och granskning och kontroll mot primärstatistiken görs för att på detaljnivå kontrollera uppgifterna.

Innehåll i dokumentationen

Inledningsvis ger dokumentationen en översikt över innehållet i hela rapporten. Kapitel 2 innehåller en genomgång av varför och när olika revideringar av data har gjorts och vad de har inneburit i form av justerade estimat.

I de följande tre kapitlen ges beskrivningar av de tre olika sätt som finns att beräknas BNP på. Det är redovisningar av produktionsidan, d.v.s. all tillförsel i ekonomin samt av användningssidan som beskriver hur data används samt av inkomstsidan som visar hur inkomsterna skapas och fördelas på arbete och kapital.

I kapitel 6 finns beskrivningar av hur avstämningen mellan produktions- och användningssidan går till. Det är en konfrontations- och balanseringsprocedur på lägsta möjliga datanivå.

Kapitel 7 innehåller beskrivningar av tillägg för dolda och illegala transaktioner samt andra metoder för att säkerställa att beräkningarna bygger på bästa möjliga underlag.

I Kapitel 8 finns en beskrivning av vilka korrigeringar som görs av BNP för att komma till BNI.

I kapitel 9 finns en redovisning av vilka klassificeringssystem som användes.

I kapitel 10 finns en redovisning av de underlag som används vid insamling av uppgifter för nationalräkenskapernas alla behov.

Dokumentationen omfattar enbart sammanställningen i löpande priser. Metoder för beräkningar av nationalräkenskaperna i fasta priser samt beskrivningar av kvartalsberäkningarna finns i särskilda dokument. De kommer att uppdateras vid ett senare tillfälle.

Den fullständiga dokumentationen finns att tillgå på:

http://www.scb.se/sv/_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Nationalrakenskaper/Nationalrakenskaper/Nationalrakenskaper-kvartals-och-arsberakningar/22909/Dokumentation-av-BNP--och-BNI-berakningar-i-lopande-priser/

Kontaktperson: Birgitta Magnusson Wärmark,
08-506 945 51

Tidigare fördjupningsartiklar

Titel	Nummer	Sid
Fler asylsökande höjer BNP	2016:1	18
Asylinvandringen skapar utmaningar för statistiken.....	2016:1	20
Större BNP-effekt från produktskatterna	2016:1	23
Tjänstesektorn i storstäderna stark drivkraft.....	2016:1	24
Asylsökandes påverkan i NR-systemet	2015:4	18
BNP per capita	2015:4	20
Offentliga finanser	2015:4	21
Offentlig skuld i Sverige och Europa	2015:4	24
Ökat tjänsteinnehåll i konsumtionen sedan 80-talet.....	2015:3	18
Hushållen med högst inkomster ökade sparandet mest	2015:3	23
Valutakursens påverkan på inflationen.....	2015:2	18
Redovisningen av import och export av FoU påverkas av ENS 2010	2015:2	21
Makroekonomiska obalanser i Sverige och Europeiska unionen	2015:2	22
Tjänsteexporten allt viktigare för ekonomin	2015:1	20
Valutakursens påverkan på importprisindex.....	2015:1	23
Balansräkningarnas kopplingar till investeringar	2015:1	26
Omläggningen till ENS 2010 medför ändrad EU-avgift	2014:4	17
Förändrad redovisning av premiepensionen.....	2014:4	19
Anpassning av nationalräkenskaperna till ENS 2010.....	2014:3	20
Ingen dramatisk tjänsteprisnedgång	2014:3	22
Nya konstantskatteindex.....	2014:3	25
ENS 2010 och allmän översyn medför förändringar av NR	2014:2	18
Vad händer i NR när FoU blir investering i ENS 2010?.....	2014:2	22
Betydande omfördelningseffekter mellan inkomstgrupper.....	2014:1	23
ENS 2010 och dess påverkan på finansräkenskaperna	2013:4	20
ENS 2010 och ändringar av pensionssystemet	2013:4	22
Globala värdekedjor och flytt av produktion.....	2013:3	19
HUKO – ny månadsindikator för hushållskonsumtion.....	2013:3	22
Förändringar i NR av nya förordningen ENS 2010	2013:3	25
Nya vikter i nationalräkenskaperna.....	2013:3	28
Nya regelverket ENS 2010 införs september 2014	2013:2	20
Från varor till tjänster i konjunkturstatistiken.....	2013:2	21
Regional matchning på arbetsmarknaden under 2012	2013:1	20
Multifaktorproduktivitetsutvecklingen i näringslivet 1993–2012	2013:1	23

ANSVARIG UTGIVARE

Ylva Hedén Westerdahl

FRÅGOR OM INNEHÅLLET I DENNA PUBLIKATION

Magnus Saltveit, redaktör	08-506 949 84
Maria Schoultz, redaktör	08-506 940 74
Peter Buvén	08-506 945 28
Johannes Holmberg	08-506 945 11
Sofia Nilsson	08-506 941 16
Tomas Thorén	08-506 941 46

MEDSKRIBENTER

Birgitta Magnusson Wärmark, nationalräkenskaper
Mårten Pappila, nationalräkenskaper

GRAFISK FORM

Monica Andersson 08-506 943 62

Förfrågningar kan även göras via e-post: förnamn.efternamn@scb.se.